

§ 1 Anmälan om ersättare

Tredje vice talmannen anmälde att *Hanna Wagenius* (C) skulle tjänstgöra som ersättare för *Per Åsling* (C) under tiden för hans ledighet den 4 april–6 maj.

§ 2 Anmälan om kompletteringsval

Tredje vice talmannen meddelade att Centerpartiets partigrupp anmält *Hanna Wagenius* som suppleant i skatteutskottet under *Per Åslings* ledighet.

Tredje vice talmannen förklarade vald *under tiden den 4 april–6 maj* till

suppleant i skatteutskottet
Hanna Wagenius (C)

§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Tredje vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2021/22:31 för tisdagen den 29 mars i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från utrikesutskottet.

§ 4 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2021/22:413

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:413 Risken för brist på Adblue
av *Thomas Morell* (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 april 2022.

Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.
Stockholm den 30 mars 2022
Miljödepartementet
Annika Strandhäll (S)
Enligt uppdrag
Egon Abresparr
Expeditionschef

§ 5 Anmälan om faktapromemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:
2021/22:FPM71 Direktiv om tillbörlig aktsamhet för företag i fråga om hållbarhet COM(2022) 71 till näringsutskottet

§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Propositioner
2021/22:200 och 204 till socialutskottet
2021/22:211 till civilutskottet

Motion
2021/22:4471 till utrikesutskottet

EU-dokument
COM(2022) 71 till näringsutskottet
Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut den 25 maj.

Svar på
interpellationer

§ 7 Svar på interpellation 2021/22:360 om brottsvågen mot företagare

Anf. 1 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):
Fru talman! Thomas Morell har frågat mig om jag avser att verka för att regeringen avsätter resurser för att bygga upp en fungerande kontrollverksamhet på väg.

Thomas Morell pekar på olika former av organiserad brottslighet i sin interpellation: dieselstölder, stölder av entreprenadmaskiner och utförsel av stöldgods ur landet. Regeringen ser mycket allvarligt på all form av organiserad brottslighet och arbetar för att de brottsbekämpande myndigheterna ska ha effektiva verktyg och resurser att bekämpa brottsligheten.

Kapaciteten i brottsbekämpningen har förstärkts genom att Polismyndigheten fått omfattande resursökningar de senaste åren. Polismyndigheten har aldrig tidigare haft fler anställda än nu, och arbetet med att nå rege-

ringens mål om 10 000 fler polisanställda 2024 än 2016 fortsätter med full kraft. Detta är viktigt för att ha en närvarande polis, inte minst på vägarna. Eftersom trafiksäkerhetsarbetet till stor del bedrivs inom ramen för den yttre verksamheten i lokalpolisområdena och med regionala operativa resurser är tillväxten av myndigheten viktig för att även öka resurserna till trafikarbetet, inklusive kontroller på väg.

Utredningen om kontroller av yrkestrafik på väg, som blev klar och remitterades förra året, bereds i Regeringskansliet. Jag kan inte förekomma beredningsprocessen kopplat till förslagen i utredningen. Däremot kan jag konstatera att trafiksäkerhetsarbetet, inklusive kontroller av yrkestrafik på väg, är högt prioriterat av Polismyndigheten och att antalet kontroller av yrkestrafiken överstiger åtaganden enligt EU-regelverk och successivt har ökat på senare år.

Även Tullverkets resurser har stärkts avsevärt de senaste åren, och myndighetens anslag har sedan 2017 ökat med 30 procent. Den 1 augusti 2021 fick Tullverket dessutom ökade befogenheter att ingripa mot brott som ligger utanför myndighetens ordinarie verksamhetsområde och som upptäcks i samband med en tullkontroll. Det innebär ökade möjligheter för tullen att agera vid till exempel utförsel av misstänkt stöldgods. Det finns även en utredning som ska överväga om Tullverket bör ges ytterligare befogenheter, så att myndigheten får bättre förutsättningar att utföra sitt uppdrag på ett effektivt sätt. Den utredningen ska lämna sitt betänkande senast den 16 maj 2022.

Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen har haft ett gemensamt regeringsuppdrag att förstärka bekämpningen av internationella brottsnätverk som begår tillgreppsbrott i Sverige. Det har bland annat lett till en utvecklad myndighetssamverkan och att Polismyndigheten vidtagit åtgärder för att förbättra sitt operativa arbete på området.

I november 2021 överlämnades betänkandet *Åtgärder i gränsnära områden* till regeringen. För att förbättra möjligheterna att bekämpa gränsöverskridande brottslighet föreslår utredningen att främst Polismyndigheten ska ges särskilda befogenheter i vissa gränsnära områden, exempelvis utökade möjligheter att bedriva kamerabevakning och göra ingripanden i brottsförebyggande syfte. Betänkandet har remissbehandlats, och ärendet bereds i Regeringskansliet.

Om man som företagare eller privatperson drabbas av brott är det viktigt att anmäla. En brottsanmälan är ofta en förutsättning för att polisen ska ges möjlighet att utreda brottet och bidrar till att ge en bättre bild av vilka brott som företagare utsätts för. Det är ett viktigt underlag i polisens arbete med brottsanalys och i det brottsförebyggande arbetet.

Regeringen bedömer att den växande arbetslivskriminaliteten är ett allvarligt samhällsproblem. Det handlar om brottslighet och regelöverträdelser som resulterar i att människor utnyttjas och far illa på arbetsmarknaden och att seriösa företagare konkurreras ut av fuskare och kriminella. Regeringen har nyligen beslutat att berörda myndigheter ska inrätta regionala center mot arbetslivskriminalitet. Så kan brottsligheten på ett effektivt sätt bekämpas.

Anf. 2 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag vill börja med att kommentera lite grann av det som sas på slutet. Det är viktigt att man anmäler

Prot. 2021/22:92
1 april

Svar på
interpellationer

brott. Är inte brottet anmält finns det inte. Då kan polisen inte heller prioritera.

Men det finns ett annat bekymmer i det här. Den bild som regeringen lämnar av hur situationen ser ut stämmer inte överens med det som företagare upplever. Det står så här i svaret: "Regeringen ser mycket allvarligt på all form av organiserad brottslighet och arbetar för att de brottsbekämpande myndigheterna ska ha effektiva verktyg och resurser att bekämpa brottsligheten." Detta står i rak motsats till hur företagen upplever det.

I den undersökning som gjordes säger en tredjedel av företagen att de aldrig polisanmäler. Det kan man jämföra med 2017, då det var en femtedel. År 2017 uppgav 57 procent att de anmälde alla brott de drabbades av. I år är samma siffra 29 procent. Vidare tycker bara var fjärde företagare att polisen är tillräcklig. En femtedel säger sig ha övervägt att lägga ned sin verksamhet på grund av brott.

Majoriteten av dem som inte anmäler brott ser ingen poäng med det, och det är här faran finns. Man tycker inte att det är någon idé att anmäla till polisen att man blivit utsatt för ett brott. Då hamnar man i en ond spiral. Eftersom brotten inte blir anmälda sätter polisen inte heller in ökade resurser. Det kan även tas felaktiga beslut från regeringens sida. Inbrott och bränslestöld är vanliga brott som företagen utsätts för. Undersökningen gjordes i januari i år.

Jag besökte trafikpolisen i onsdags. Det var för övrigt på den enhet där jag själv gjorde praktiken en gång i tiden. De första två fordon som de fick in på morgonen stod kvar när jag lämnade kontrollplatsen. Det var rätt omfattande brott som de två hade gjort sig skyldiga till, så de fick inte fortsätta. Jag vet inte hur det slutade, men polisen hade att göra med dessa två bilar.

Mitt i detta kom det in en tredje bil. Jag pratade med föraren, som berättade att det hade stulits bränsle ur bilen på natten. I det här fallet var det 100 liter. Det motsvarar med rådande prisnivå 2 642 kronor. Bara några dagar innan hade det stulits 300 liter ur samma bil till ett värde av 7 926 kronor. Det gör att 10 568 kronor har runnit ut fel väg ur bränsletanken på det fordonet.

Det är här ett av de stora bekymren för åkeriföretag, jordbrukare, maskinentreprenörer och så vidare. Deras fordon är i stort sett rullande reservdelsförråd eller bränsledepåer som man stjälar bränsle ur. Med tanke på volymerna är det inte troligt att det är med personbilar man har varit där och stulit. Det krävs lite större fordon för att hämta ut 300 liter.

Tidigare i veckan träffade jag maskinentreprenörer i Sundsvall. De upplever precis samma sak. De sa att det inte är någon idé att polisanmäla. Den bild som regeringen ger i interpellationssvaret stämmer inte med det som företagen upplever. De upplever att de inte får hjälp och stöd av myndigheterna.

Anf. 3 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Man kan säkert hitta företagare som kan berätta om sina upplevelser. Men jag måste också gå på vad polisen levererar och gör och vilka kontroller de utför. Jag måste även gå på de fakta som vi har att utgå från.

Många av dessa brott tillskrivs de internationella brottsnätverken, som utgår från Polen, Rumänien, Georgien och Litauen. De kan ofta vara inriktade på vissa varor eller vissa maskiner som de är ute efter. Regeringen gav 2018 polisen, tullen och Kustbevakningen ett uppdrag att motverka dessa internationella brottsnätverk och öka effektiviteten.

Jag kan nu konstatera att mycket av det arbetet har varit lyckosamt, till exempel när det gäller inbrotten. Ungefär hälften av alla inbrott i Sverige begås av de här internationella brottsnätverken. Nu är inbrotten i Sverige nere på en rekordlåg nivå. Det har inte varit så få inbrott i Sverige sedan 1975. Det finns säkert flera olika skäl till det, men jag tror att polisens arbete just mot de här brottsnätverken har varit lyckosamt i den delen.

Morell säger i sin interpellation att han vill se mer kontroller på väg. Jag kan konstatera att polisen rapporterar in till oss att alla dessa kontroller ökar. Till exempel har inspektionen av lastbilar på väg ökat med 36 procent från 2018. Kontrollen av kör- och vilotider för förarna har ökat med 50 procent sedan 2018. Cabotageärendena, alltså att utländska lastbilar ligger kvar och fulkör inrikes transporter i Sverige, något som de inte har rätt till, har ökat med 35 procent.

De satsningar som vi har gjort på polisen med fler poliser, större resurser och ökade möjligheter ger enligt min uppfattning effekt. Det tycker jag att man ska säga till de företagare som kanske frågar sig om det över huvud taget är lönt att anmäla. Ja, det är det. Det är inte bara lönt att anmäla; det är bra att anmäla, för då har polisen någonting att arbeta med. Det blir ett viktigt underlag för oss när vi ska fortsätta vår bekämpning av de här gängen, inte minst för att vi ska veta var någonstans i landet stölderna begås. Det är ju viktigt för polisen att veta var man ska koncentrera sina resurser. Anmäl alltid brott – det är extremt viktigt så att polisen får ett sådant underlag!

Jag kan konstatera att det ibland sägs lite slappt att det inte är lönt att anmäla eftersom polisen inte tar det på allvar. Jag påstår att detta är fel. Polisen tar alla anmälda brott på allvar, och nu har man som sagt mer resurser än någonsin tidigare att kunna utreda. Jag ser det också i allmänhetens förtroende för polisen, som nu är rekordhög, och jag tror att det är en effekt av att allmänheten ser att polisen har fått ökade resurser och bättre möjligheter att komma åt den här kriminaliteten.

Låt oss därför hjälpas åt att se till att den bilden också går ut till företagen, det vill säga: Anmäl brott och hjälp polisen att komma till rätta med de kriminella gängen genom att ge polisen det underlag som de behöver för att kunna bekämpa dessa brott!

Vi fortsätter naturligtvis att bygga ut verksamheten. Utöver polisen nämner jag i interpellationssvaret också tullen och tullens resurser, som har ökat med 30 procent bara de senaste åren. Tullen har också fått utökade befogenheter att ingripa mot sådant som förs ut ur landet, vilket är ny lagstiftning sedan den 1 augusti förra året.

Successivt förstärker vi alltså de brottsbekämpande myndigheternas möjlighet att komma åt de här brottsnätverken. Men det kräver som sagt att man också anmäler de brott man blir utsatt för.

Anf. 4 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet! Jag håller med om att man måste anmäla brott som man utsätts för, för om man inte gör det kommer det inte in i statistiken. I alla kontakter jag har med företag säger jag: Anmäl! – Men det är ingen idé. – Anmäl, för om du inte gör det finns det inte med i statistiken.

Man ska också vara klar över att vägen är Sveriges största brottsplats. Det är där ute som alla de här kriminella rör sig. Det är där man nyttjar den logistik som finns. Den olagliga trafik som rullar i Sverige används för att smuggla in narkotika, alkohol, vapen, sprängmedel och allt vad det nu kan vara, och i motsatt riktning åker stöldgods ut ur landet.

På Larmtjänsts hemsida ser vi att det inte är några småsaker som man stjälar och tar med sig ut ur landet. Det är stora maskiner – traktorer, fyrhjulingar, grävmaskiner och hjullastare. Det är ingenting man ställer på en släpkärra bakom en personbil, utan det ställs upp i en trailer och förs ut ur landet.

Det är det här som är bekymret, konstaterar Per-Arne Nilsson, en gammal kommissarie i Västra Götaland som har varit ute och pratat om brotten just inom transportsektorn. De kriminella har i stort sett en lista med beställningar som de ska hämta. Någonstans ute i Europa finns mottagare som ska ha de här bilarna, lastmaskinerna eller vad det nu kan vara. Man åker in och hämtar maskiner, bilar och den utrustning man ska ha – det kan vara däckutrustning på en däckfirma eller optikerutrustning – och så lastas det in i en trailer och försvinner ut över gränsen.

Öresundsbron är klassiskt. Där går de ut på nätterna. Min gamle chef på trafiken i Göteborg brukar raljera över det: Klockan åtta är det fritt att åka ut över Öresundsbron, för då finns det ingen som kontrollerar.

Man har skapat en situation där de här kriminella nätverken har kunnat åka in. Det gick så långt att vd för Larmtjänst skrev en debattartikel, där han sa att Sverige är ett smörgåsbord för de kriminella. Det var bara att åka in och hämta det man behövde. Den debattartikeln ligger fortfarande kvar på Larmtjänsts hemsida, och jag kan rekommendera statsrådet att gå in och läsa den. Den är visserligen ett par år gammal, men det som står däri är fortfarande sant.

Det har inte blivit bättre. Tittar man på statistiken ser man att stölder av lastbilar och maskiner ligger på ungefär samma nivå genom åren. Det är bara att gå in och titta. Sidan är jättebra; jag rekommenderar den om man vill uppdatera sig.

Man kan också konstatera att försäkringsbolaget If har rätt bra koll på vad de måste betala ut för grejer som är stulna. Det framkommer då att av de brott som If tittade på var det 55 procent som aldrig anmälades – 55 procent! Varför? Jo, för att företagarna ansåg att det var meningslöst att lägga tid på att göra en brottsanmälan. I försäkringsbolagets statistik kan man se vad det är som är stulet, men det finns inte hos polisen.

Det är här det haltar, och så tar man felaktiga beslut. Att det inte finns tillräckligt med kontroller på vägen har ju skapat förutsättningar för de kriminella att röra sig fritt i Sverige och inte bli störda i sin verksamhet.

Jag vet inte hur mycket statsrådet kör bil, men jag själv ligger på ungefär 3 000 mil om året. Det är inte särskilt ofta jag ser en poliskontroll ute. Jag brukar ringa till mina gamla kollegor och fråga var de är någon-

stans så att jag kan åka och prata med dem. Men jag ser dem inte spontant. Det måste det bli en ändring på.

Prot. 2021/22:92
1 april

Anf. 5 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag kan försäkra Thomas Morell att jag kör mycket bil. Jag älskar att köra bil och tycker att det är kul. Jag råkar faktiskt ut för trafikkontroller lite då och då och har klarat mig väl i dem hittills, och jag är glad att se att kontrollverksamheten på vägen nu faktiskt ökar till följd av att polisen har fått mer resurser och fler anställda.

Jag tycker att det är lite vanskligt när ens underlag utgår från ett privat företag, Larmtjänst, vars hela verksamhet går ut på att sälja larm. Hela poängen är ju att man vill sätta en bild av att alla ska vara rädda för att bli bestulna på olika sätt. Det är deras ingång i det här. Jag tänker alltså inte göra mig till språkrör för ett privat företag vars enda syfte är att sälja larm.

Man kanske ska ta uppgifterna därifrån med en nypa salt och i stället titta på vad vi har för uppgifter från de myndigheter som bekämpar dessa brott. Då kan jag konstatera att inspektionerna på väg har ökat med mellan 30 och 50 procent beroende på vilka kategorier vi tittar på. Cabotageärendena har som sagt ökat med 35 procent.

Dieselstölderna är en annan fråga. Jag begärde in statistik också över den delen. Det visar sig att det totala antalet stöld av drivmedel – alltså både diesel och bensin och både de fall där man slangar bensin ur ett fordon och där man smiter från en bensinmack – av olika skäl har minskat med 80 procent sedan 2013. Tittar man bara på stöld av diesel ur större fordonstankar, till exempel entreprenadmaskiner, ser man en minskning av de anmälda brotten med 40 procent sedan 2019.

Thomas Morell säger i sin interpellation att stölderna har ökat i januari, februari och mars i år till följd av att priserna på diesel har ökat. Jag vill säga att de preliminära uppgifter som vi har från polisen, som jag också begärt in, faktiskt inte visade på detta för januari och februari. Möjligen är det en liten ökning i mars, men det är inte på något sätt en explosionsartad ökning. Jag tycker att man, när man hanterar och diskuterar detta, får utgå från de fakta vi har.

Sedan kan det som Thomas Morell säger vara så att en del drar sig för att anmäla brott och inte gör det, men vår gemensamma signal till dessa företag är: Anmäl alla brott som ni utsätts för! Det är ett enormt viktigt underlag för polisen. Det kan bidra dels till att klara upp brott, dels till att man vet var man ska koncentrera sina resurser.

En sak som jag tror har haft stor betydelse de senaste åren är den sammanslagning av alla polismyndigheter till en gemensam myndighet som vi genomförde 2015–2016. Den innebar att det blev lättare att följa nätverken över landet. Jag vet att polisen nu har en mycket bättre underrättelseverksamhet när det gäller den delen. Om man ser att ett brottnätverk är verksamt till exempel i en del av landet kan man, med de kontakter man numera har, på ett bättre sätt följa hur de jobbar sig ned genom geografin. Jag menar att detta har bidragit till att betydligt fler brott klaras upp.

Jag nämnde inbrotten, som ligger på sin lägsta nivå sedan 1975. Jag menar att polisens arbete mot dem har haft betydelse.

Svar på
interpellationer

Tullen har fått en 30-procentig anslagsökning sedan 2017 och ökade befogenheter, men nu ser vi genom en sittande utredning över om vi ska ge tullen ytterligare befogenheter för att komma åt brottsnätverken.

Anf. 6 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet!

Statsrådet kan vara helt övertygad om att jag uppmanar alla som jag har kontakt med att anmäla brott. Det är enda chansen att få någon styrning på detta. Kruxet är när de säger att det inte är någon idé att lägga ned den tiden därför att de bara får ett brev tillbaka om att det är nedlagt. Då är det något som inte fungerar som det ska.

Statsrådet tog upp hur många cabotageärenden som finns. Om man räknar i procent är det naturligtvis jätteroligt att titta på det, men tittar man på de faktiska siffrorna ser man att det var 61 anmälda ärenden om olagligt cabotage över hela riket 2016. Det var 65 under 2017, och det steg till 221 under 2018 och till 238 under 2019. Det är dock oerhört låga siffror som vi pratar om i förhållande till de problem vi har. Detta är från polisens egen statistik som finns på deras hemsida.

Det enda som EU kräver av Sverige när det gäller kontroll av kör- och vilotider är att man ska titta på 2–3 procent av de beräknade arbetsdagarna i Sverige. De siffrorna är ganska låga, så det går snabbt för polisen att kontrollera dem. Det beskriver dock inte situationen för själva kontrollen i övrigt, såsom kontroll av lastsäkring, vikter, vad det är för gods, om det finns tillstånd, om föraren är nykter, om färdskrivaren är manipulerad och vad det väger. Det är massor av kontroller som kommer till stånd varje gång ett fordon stoppas. Då säger inte EU-siffran för kör- och vilotider särskilt mycket, för det är vid den andra kontrollen som de allvarliga brotten upptäcks. Men de kontrollerna är på tok för få.

Visst har det tillsatts en utredning, men man kan anställa folk även om man inte vet hur det kommer att vara organiserat i framtiden. Det behövs.

Anf. 7 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Absolut, men jag har inte pratat om några EU-siffror eller EU-definitioner, utan jag pratar om polisens egen statistik. När det gäller cabotageärenden nämnde Thomas Morell den korrekta siffran, 238 år 2019, men år 2021 hade vi 370 sådana ärenden. Det jag säger är att ökningen har varit 35 procent sedan 2019 och framåt. Verksamheten växer alltså i den delen, och det kontrolleras mer.

Det är likadant när det gäller inspektioner av nyttofordon. Vi hade nästan 15 000 sådana inspektioner 2021, vilket var en ökning med 36 procent sedan 2018. När det gäller kontroll av kör- och vilotider gjordes nästan 22 000 sådana kontroller 2021, vilket var en ökning med 50 procent sedan 2018. Det jag menar är att vi alltså har en ökning av kontrollerna på väg, i deras olika former och aspekter. Det är en effekt av de stora satsningar som vi har gjort på polisen och som vi naturligtvis kommer att fortsätta med.

Polisen ska växa med sammanlagt 10 000 anställda från 2016 till 2024, och vi är på god väg med den utvecklingen. Ytterligare nästan 800 poliser går ut om bara några månader, och vi ser nu hur antalet poliser per capita i Sverige ökar igen. Det är en följd av de satsningar som vi har gjort.

Vi kommer att fortsätta att se till att polisen ökar sin effektivitet och verksamhet, för det har som sagt bäring på de internationella ligorna, som

står för en stor andel av brotten i Sverige, inte minst stöldbrotten. Detta kommer alltså att vara en viktig och prioriterad fråga för regeringen och polisen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2021/22:92
1 april

Svar på
interpellationer

§ 8 Svar på interpellationerna 2021/22:386 och 395 om kusinäktskap

Anf. 8 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Mikael Eskilander har frågat mig om jag har för avsikt att vidta de åtgärder som behövs för att förbjuda förekomsten av arrangerade kusingiften i Sverige. Tobias Andersson har frågat mig om regeringen, givet att den motsätter sig ett kriminaliserande, avser att vidta några andra åtgärder för att motarbeta kusinäktskap. Han har också frågat mig om regeringen avser att vidta några åtgärder för att motarbeta kusinäktskap inom klansamhällen.

Det ska vara en självklarhet att fritt få bestämma vem man ska gifta sig med. Denna regering har vidtagit fler åtgärder för att bekämpa tvångsäktenskap, barnäktenskap och annat hedersrelaterat våld och förtryck än någon tidigare regering. Som exempel kan nämnas att det har införts ett särskilt barnäktenskapsbrott och en straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv. Så sent som i februari beslutade regeringen om en proposition med förslag om att införa ett särskilt brott för hedersförtryck.

Enligt svensk lag finns inget hinder mot att ingå äktenskap med en kusin. Så har det varit under mycket lång tid. I nästan alla europeiska länder är äktenskap mellan kusiner tillåtet. Det viktiga är att ingen, varken kusiner eller andra, ska tvingas att gifta sig mot sin vilja.

Det är ett brott att tvinga någon att gifta sig. Det krävs inte att tvånget består i direkt våld eller hot, utan även att en persons beroendeställning utnyttjas kan innebära att giftermålet betraktas som tvångsäktenskap. Utländska äktenskap som sannolikt ingåtts under tvång erkänns inte heller i Sverige. Reglerna kan givetvis tillämpas vid ett kusinäktenskap som innefattar tvång.

Att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck i alla dess former är och kommer att fortsätta att vara en högt prioriterad fråga för regeringen.

Anf. 9 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Nyligen framgick det att regeringen väljer att inte gå fram med ett förbud mot kusinäktenskap. Morgan Johansson sa vid det tillfället följande om kusinäktenskap: ”Det innebär i praktiken att man förbjuder vuxna människor vem de ska gifta sig med. Om man tvingar någon till någonting, då är det redan kriminaliserat. Därför stannar vi där.”

Det är enligt mig såväl beklagligt som märkligt att Socialdemokraterna anser att kusiner ska gifta sig med varandra. Jag har förståelse för när en liberal ungdomsförbundare vill testa gränserna för vad som går att argumentera för utifrån deras ideologi. Då kan de, när de drar det till sin spets, argumentera för att individen aldrig ska begränsas av kollektiv eller dess moral, varför de stundvis argumenterar för allt från tidelag och incest till

nekrofil. Det är relativt väntat, men jag hade trott att Socialdemokraterna skulle se den något större bilden när det kommer till kusinäktenskap och inte fastna i det liberala individperspektivet.

Min kritik mot kusinäktenskap grundar sig inte i att jag önskar ifrågasätta vad två vuxna personer vid sina sinnens fulla bruk och utan påverkan av andra väljer att göra tillsammans. Min kritik bygger på det som Sverigedemokraterna tidigare har framfört i motioner och annat, att kusinäktenskap är en del av hederskulturen och klanernas maktbas. Det är vad som är problematiskt enligt mig, inte individers fria vilja att göra vad de vill.

Arrangerade äktenskap och kusinäktenskap är vanligt förekommande i vissa delar av världen där klansamhällen är vanliga och hederskultur har en stark påverkan på samhället. Detta står i strid med västerländska och svenska normer och värderingar kring kvinnors fria val och vår syn på äktenskap.

I takt med att en stor migration skett till Sverige från främmande kulturer där dessa fenomen har varit gängse finns naturligtvis en risk att detta uppstår i högre utsträckning även här. Detta leder enligt oss till ett behov av att lagstifta i frågan, men detta avstår regeringen från. I stället önskar regeringen behålla nuvarande ordning där kusinäktenskap tillåts vara en legal del av det hedersförtryck som har etablerat sig i landet.

Så sent som den 2 februari svarade Morgan Johansson på en skriftlig fråga att regeringen inte har för avsikt att se över regelverket för kusinäktenskap, ett svar som han upprepar i dag i sitt svar på denna interpellation. Jag anser detta vara problematiskt givet att kusinäktenskap kan brukas som ett sätt att cementera klanstrukturer och riskerar att ha inslag av tvång som är svåra att komma åt med rådande lagstiftning. Den tar inte höjd för detta.

Hur avser Morgan Johansson att komma åt kusinäktenskap som en del av den hederskultur som råder i svenska parallellsamhällen och i klaner utan en kriminalisering?

Anf. 10 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Det är intressant hur Morgan Johansson vinklar det faktum att regeringen faktiskt har skapat mycket av den situation som vi har genom en oansvarig politik under många år.

Det stora problemet med regeringens åtgärder än så länge är att de i princip uteslutande har riktat in sig på symtomen snarare på än någon lösning. Kvinnor och flickor får möjlighet till ett ingripande efter att de har utsatts, men mycket lite läggs på det förebyggande. Och straffvärdena är så låga att de knappast avskräcker. Sällan ser vi fällande domar, och än mer sällan leder de till utvisning.

Bara 6 promille av äktenskapen i Europa, Australien och Nordamerika ingås mellan människor som är nära släkt. Av alla äktenskap är alltså 99,4 procent inte kusinäktenskap eller äktenskap mellan andra nära släktingar. Dessa siffror från University of Oxford är från 2015, men jag har ingen anledning att tro att de har ändrats nämnvärt sedan dess.

Anledningen till den låga siffran 6 promille är att äktenskap som ingås av kärlek mycket sällan ingås mellan nära släktingar. I Europa, Australien och Nordamerika är kulturen sådan att kärleken oftast är styrande vid val av partner.

I andra delar av världen är synen på äktenskapet ibland helt annorlunda. När äktenskapet blir en fråga för familjen i stället för individerna att besluta om och när familjens heder och klanens makt blir grund för äktenskapet ser statistiken annorlunda ut. I Mellanöstern, Nordafrika och Centralasien varierar siffrorna för andelen äktenskap mellan människor som är nära släkt från 10 till upp till över 50 procent av äktenskapen.

Så när Morgan Johansson refererar till att andra länder i Europa inte har infört något förbud mot kusingifte ska vi också komma ihåg att de inte heller har samma problem med hedersvåld, arrangerade äktenskap och klanstrukturer som Sverige har. I de flesta länder i Europa är kusingifte fortfarande något som sker bara i enstaka fall och då oftast på grund av kärlek.

I Sverige är andelen tyvärr betydligt högre än 6 promille, särskilt i våra förorter. Äktenskap mellan kusiner används för att skapa maktmonopol och klanstrukturer, som i sin tur leder till mer hederskultur och mer hot och våld i vårt samhälle. Bara enstaka kusinäktenskap är äkta och bygger på kärlek. Det kan vi utgå från om vi utgår från att siffran 6 promille stämmer. Men det är i princip omöjligt att komma åt detta med den tvångslagstiftning som finns och som Morgan Johansson här har hänvisat till.

Samma argumentation om tvångslagstiftning hörde vi när vi började väcka frågan om barnäktenskap. Då var det också tal om att tvångslagstiftningen skulle vara det som hjälpte. Samma argumentation kom sedan upp när vi pratade om månggifte.

Jag är helt övertygad om att vi inom några år kommer att ha en lagstiftning mot kusingifte, men det kommer antagligen att krävas ytterligare ett antal debatter innan regeringen får upp ögonen för problemet.

Anf. 11 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! När det gäller de breda åtgärderna mot hedersbrotten vill jag återigen påpeka att denna regering har gjort mer än någon annan regering för att motverka hedersbrott. Vi har infört en särskild straffskärpningsgrund så att alla brott som begås med hedersmotiv ska straffas hårdare än brott som inte har begåtts med hedersmotiv. Det beror på att brottsoffren i dessa fall befinner sig i en mer utsatt situation, och de kanske har hela släkten emot sig.

Vi har infört ett utreseförbud, apropå det som Mikael Eskilanderesson sa om att vi bara agerar efter att brotten har begåtts. Det är fel. Utreseförbudet syftar till att förebygga till exempel tvångsäktenskap och barnäktenskap men också könsstympning. Möjligheten till utreseförbud innebär att man kan belägga en ung människa med utreseförbud om det finns en risk för detta. Därmed förebygger vi detta. Det har redan tillämpats vid ett stort antal tillfällen efter att vi införde utreseförbudet för ett och ett halvt år sedan.

Vi har infört barnäktenskapsbrott. Tidigare var tvångsäktenskap kriminaliserat, det vill säga om man tvingade någon att gifta sig. Men barnäktenskapsbrott innebär att det räcker att en vårdnadshavare låter det ske, det vill säga inte ingriper om ett barn blir bortgift. Då kan vårdnadshavaren straffas med upp till fyra års fängelse. Det är ett nytt brott som har införts.

Just nu ligger ett förslag till en brottsrubricering när det gäller hedersförtryck på riksdagens bord. Förslaget innebär att ett särskilt brott införs med en egen straffskala för att vi på det sättet ska få upp straffskalan för

detta förtryck. Då handlar det om att man kanske lägger ihop ett antal mindre brott med en lägre straffskala som begås mot samma person, och då kommer detta att kunna straffas hårdare.

Tvångsäktenskap är, som sagt, förbjudet. Det handlar inte bara om det uttryckliga tvånget, utan det är också förbjudet att utnyttja en beroendeställning och på det sättet pressa människor till att gifta sig.

Utländska äktenskap som ingåtts under tvång och barnäktenskap som ingåtts utomlands erkänns inte i Sverige. Vi har därutöver en utredning som nu tittar på om underlåtenhet att anmäla äktenskapstvång och barnäktenskap också ska kriminaliseras.

Allt detta har vi gjort, och vi kommer att fortsätta att motverka hedersbrott på det sätt som vi har gjort under dessa år.

Vad Sverigedemokraterna pratar om här är egentligen någonting annat. Tobias Andersson uttryckte att det inte är vuxna personer som är vid sina sinnens fulla bruk utan påverkan av andra som de pratar om. Jo, det är faktiskt precis det som ni pratar om – vuxna personer vid sina sinnens fulla bruk utan påverkan av andra. Det är detta som ni nu vill kriminalisera, om dessa människor skulle vilja gifta sig med en kusin.

Äktenskap mellan kusiner som ingås av vuxna av egen fri vilja är tillåtet i Sverige. Det har varit tillåtet i Sverige sedan 1845. Vi är inte ensamma om det. Detta är tillåtet i så gott som alla andra europeiska länder. Det är tillåtet i Tyskland, Frankrike, Spanien, Italien, Danmark och Finland. Det är också tillåtet i Norge, även om man ibland hör motsatsen. Det finns alltså inga andra västeuropeiska länder där detta är förbjudet.

Jag tycker att man ska inrikta sig på sådant som verkligen har betydelse i stället för på symbolpolitik. Då handlar det om att komma åt hedersförtrycket när dessa gärningar begås, när man tvingar människor till saker och ting som de inte vill. Det är det som man ska inrikta sig på.

Anf. 12 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag har haft en del debatter med Morgan Johansson vid det här laget. Och om det är en mening som han alltid återanvänder är det att denna regering har gjort mer än någon annan regering. Han lyckades också hinna med att i sitt anförande konstatera att han anser att han är den mest fulländade justitieminister som Sverige har haft.

Jag delar kanske inte den verklighetsbeskrivningen. Att denna regering har varit tvungen att göra så mycket på en rad olika rättspolitiska områden tror jag tvärtom är en direkt konsekvens av att riksdagen gång på gång har riktat tillkännagivanden till regeringen och sagt till regeringen: Nu måste ni agera. Nu får ni sluta att sitta på händerna. Kom igång med detta.

Riksdagen har alltså dragit regeringen efter sig, och sedan har regeringen till slut valt att agera i en del frågor. Det är detta som får Morgan Johansson att beskriva sin gärning som justitieminister som den mest fulländade och regeringen som den som gjort mer än någon annan.

Det är dock så att mycket som har skett på just det här området, alltså när det kommer till hederskultur och bekämpningen av densamma, är en konsekvens av hur utbredd detta är. Det är ju ett samhällsproblem. Det finns uppskattningar som pekar på att hundratusentals människor i Sverige lever under hedersförtryck. Vi vet naturligtvis inte den exakta siffran – jag har efterfrågat tydligare data om det – men det finns uppskattningar som pekar på att en ansenlig mängd svenskar lider under hedersförtryck.

Detta är en direkt konsekvens av den oansvariga migrationspolitik som förts och av den direkt uteblivna integrationspolitiken, det vill säga att det har kommit fler till Sverige än vi har klarat av att ta emot och att vi inte har ställt krav på dem som har kommit hit. I stället har Morgan Johansson och andra tillåtit ett skuggsamhälle att växa fram, där hederskultur är ständigt närvarande. Det har ju gått så långt att det exempelvis funnits broschyrer om hur man är gift med ett barn i Sverige, fru talman! Då om någon gång vet man väl att hederskulturen är utbredd och att vi har ett stort samhällsproblem på det här området.

Det är klart att det då är positivt att regeringen har kommit med ett par förslag. Vi kommer att säga ja till detta med hedersbrott även om vi tycker att det finns förbättringspotential i förslaget. Det är återigen en sådan fråga där riksdagen har dragit regeringen efter sig.

Jag tycker inte att man mot denna bakgrundsbeskrivning kan säga att den typ av förbud som jag och min riksdagskollega pratar om inte finns i andra länder. Det finns ju kanske inte i andra länder eftersom problemen inte är lika stora där. Problemet med parallellsamhällen är större i Sverige, och problemet med klanverksamhet är större i Sverige – som att klaner, när man drar det till sin yttersta spets, kontrollerar infarten till vissa geografiska områden genom egna vägtullar. Då om någon gång vet man väl hur stora problem vi har i Sverige med hedersförtryck, klaner och parallellsamhällen, och därför kanske vi behöver gå längre än vad mindre drabbade grannländer har känt sig nödgade att göra.

Jag tycker dock att detta är intressant, för Morgan Johansson säger att två individer ska få göra vad de vill i det här fallet. De ska få gifta sig även om de är kusiner. Men det finns andra tillfällen då Morgan Johansson inte anser att det är särskilt viktigt att individer ska få göra vad de vill. Man får som svensk till exempel inte gå och köpa en öl eller en flaska vin på Systembolaget en söndag; det anser man från Socialdemokraternas håll att en myndig individ – en vuxen människa – inte är myndig nog att göra. Den typen av beslut klarar människor inte riktigt av. Däremot ska man få gifta sig med sin kusin, för den typen av beslut är man vuxen och myndig nog att fatta. Jag tycker alltså att logiken haltar lite. Det finns vissa saker som regeringen inte vill låta vuxna människor göra, men i detta fall är det tydligen väldigt viktigt att låta vuxna människor göra vad de vill.

Anf. 13 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag återvänder till detta att det inte finns förbud i andra länder. Det är ju inte riktigt sant om man ser till alla länder. I till exempel Danmark lägger man normalt inte kusinäktenskap till grund för uppehållstillstånd eftersom man ser dem som påtvingade, och i USA finns det ett antal delstater som har förbud mot kusinäktenskap. Det finns alltså visst andra länder som har den här typen av förbud.

När det gäller lagstiftningen i övrigt: Visst har regeringen infört flera lagar! Utreseförbudet har dock visat sig inte alltid fungera så bra, på grund av att det utfärdas så sent att flickan redan har lämnat landet. När det gäller brottsrubriceringen hedersbrott, som är till för att få upp straffvärdet, hade den ju inte behövts om man hade lyssnat på mig och mitt parti från början. Vi ville nämligen ha betydligt högre straff för bland annat barnäktenskap.

Sedan är jag helt övertygad om att det finns jättemånga duktiga lärare. Det finns också många duktiga poliser och socialarbetare som dagligen

möter hedersproblematiken. Men det jag hör från dem är att de saknar de verktyg de behöver för att hantera problemen. När myndigheterna försöker hantera situationen blir det oftast inte bra med de redskap regeringen har gett dem.

När Jämställdhetsmyndigheten nyligen intervjuade människor med skyddade personuppgifter visade det sig att tre av fyra, det vill säga 75 procent, fått sina uppgifter läckta. Detta är givetvis inte acceptabelt, och jag utgår ifrån att det kommer att åtgärdas och förbättras. Men slarvet och problemen är något som drabbar alla utsatta, och det sprider sig i den här gruppen att man inte kan lita på svenska myndigheter. Man vågar inte söka skydd.

Det är sedan tidigare känt att många kvinnor inte vågar söka skydd eller hjälp hos myndigheterna på grund av att de har släktingar eller vänner som jobbar inom socialtjänsten och därför misstänker att deras egen familj skulle få reda på om de söker hjälp där. Unga kvinnor som utsatts för hedersförtryck vet också att deras val ofta står mellan att acceptera förtrycket eller att leva inlåsta och undangömda för resten av livet.

Det är klart att det inte är lätt att bryta med en sådan struktur, och särskilt inte när myndigheterna i Sverige har så dåligt skydd att erbjuda. Barn har låsts in tillsammans med knarkare och brottslingar, inte för att de har gjort sig skyldiga till något brott utan för att skyddas från sina egna föräldrar eller släktingar. Bättre redskap än så måste till, och det är förövaren som ska sitta inlåst – inte offret.

Om man inför ett förbud mot kusingifte måste det givetvis finnas en pysventil, för som statistiken säger finns det trots allt 6 promille där äktenskapet kanske bygger på kärlek. Vi är inte intresserade av att stoppa några kärleksäktenskap, men däremot måste vi ha en lagstiftning som kommer åt de påtvingade äktenskapen på ett bättre sätt. Det vi faktiskt säger i vårt förslag är att vi ska utreda hur ett förbud kan införas; vi säger inte att alla kusingiften till hundra procent ska vara förbjudna. Man bör i stället titta över vilka äktenskap det är man ska rikta in sig på.

Det är också så att detta inte gäller enbart kusinäktenskap; det finns ju andra äktenskap mellan nära släktingar man också behöver titta på, för det är kanske inte bättre att bli bortgift med sin morbror eller liknande. Detta är alltså ett helt paket man behöver fundera över. Och det är faktiskt redan i dag förbjudet att gifta sig med sitt syskon.

Anf. 14 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Det vore mig fullständigt främmande att framställa mig själv som den mest fulländade av justitieministrar, som Tobias Andersson sa. Så uttrycker jag mig naturligtvis aldrig.

Däremot har den här regeringen – och det erkänner Tobias Andersson också – gjort väldigt mycket. Jag radade upp alla de reformer vi har genomfört. Det gäller straffskärpningsgrunden, utreseförbudet och barnäktenskapsbrottet. Nu ligger det också ett särskilt förslag på riksdagens bord om att göra hedersförtryck till ett brott.

Det är fel att säga att detta beror på att riksdagen har jagat på regeringen. Det är faktiskt precis tvärtom. Högern i den här kammaren har ju något slags strategi som går ut på att man när regeringen tar ett initiativ och håller på att utreda någonting skyndar sig att producera ett tillkännagivande om saken. Det innebär att riksdagen säger: Det här som regeringen

redan gör måste den göra – helst ännu fortare! Sedan kan man i efterhand säga att det minsann egentligen var riksdagen som drev fram frågan.

Det där är en del av det politiska spelet, skulle jag vilja säga. Och så får det väl vara, för det viktiga är att reformerna kommer på plats, att lagstiftningen kommer på plats och att vi flyttar fram positionerna efter hand, i sak.

Jag vill rätta till en del saker. Mikael Eskilandersson tar upp Danmark. Nej, det är inte förbjudet i Danmark. Det är inte förbjudet i Finland, och det är inte förbjudet i Norge. Det är alltså inte förbjudet i våra nordiska grannländer, och det är inte förbjudet i Tyskland, Frankrike, Spanien eller Italien. Detta är alltså som sagt något som är tillåtet i så gott som alla andra europeiska stater.

Den fråga man skulle kunna ställa till er i Sverigedemokraterna är dock: Vad är er lösning på hedersproblematiken och hedersförtrycket? Men vi vet ju vad er lösning är, nämligen att skicka ut dem som är förtryckta. De ska skickas hem igen, som ni uttrycker det. De ska skickas till sina hemländer.

Det är inte särskilt länge sedan som er partiordförande återigen började prata om återvandring och repatriering. Det räckte alltså inte med att vi vid det tillfället hade ett väldigt litet antal asylsökande – det har nu ändrats i och med kriget i Ukraina, men då hade vi ett väldigt litet antal asylsökande – utan ni sa att det inte räckte med noll, utan nu skulle det bli minus.

Sedan står Mikael Eskilandersson här och talar om att det är ett problem att en del av de grupperna inte kan lita på myndigheterna. Men om Sverigedemokraterna hade fått bestämma hade de här tjejerna aldrig någonsin haft en chans. Det är faktumet att de har kunnat komma till Sverige, till ett land med de mänskliga rättigheter och lagstiftningar som vi har, som har lett till att de över huvud taget har fått en chans att bryta sig ur hedersförtrycket.

Med Sverigedemokraternas återvandringspolitik och repatrieringspolitik skulle de tjejerna aldrig någonsin ha en chans att bryta sig ur förtrycket. De skulle igen hamna på den somaliska landsbygden och vara utsatta för könsstympning och bortgifta innan 15 års ålder. Det är faktumet att de är i Sverige som innebär att de har en möjlighet att bryta sig ur detta.

Att Sverigedemokraterna skulle rulla igång sin politik på området och köra ut människor som är utsatta för det förtrycket vore den allra värsta utvecklingen för de tjejer, och i viss mån killar, som är utsatta för det förtrycket. Det kan vi inte tillåta.

Anf. 15 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Morgan Johansson efterfrågar Sverigedemokraternas förslag på lösningar när det kommer till hederskultur. De är ganska uppenbara. De som kommer till Sverige ska anpassa sig till det svenska samhället. Kommer man från ett land där hederskultur är en normal, etablerad del av samhället ska man lämna de värderingarna, de idealen, när man kommer till Sverige. Så enkelt är det.

Vi kan säkerställa det på många sätt: genom bättre sfi-undervisning, bättre samhällsorientering, tydligare krav och bättre koppling i fråga om att leva upp till de skyldigheter som finns här för att få ta del av de möjligheter som kommer i form av ersättningar etcetera. Det kan vi göra. Det vore otroligt viktigt.

Vi har aldrig pratat om att skicka ut flickor som är utsatta för och lider under hedersförtryck. Däremot skulle vi gärna vilja skicka ut förövarna. Det är stor skillnad. Dem vill Morgan Johansson ha kvar. Dessutom vill han inte säkerställa att de verktyg som krävs för att komma åt dem finns. Det är skillnad mellan att vilja skicka ut offer och att vilja skicka ut föröware. Och det är skillnad mellan att skicka ut föröware och att behålla dem. Det är skillnaden mellan mig och Morgan Johansson.

Morgan Johansson kritiserar återvandring. Morgan Johansson verkar mena att det är det mest naturliga i världen att vem som helst kan komma till Sverige, stanna kvar här och aldrig förväntas återvända till landet där man är uppvuxen. En temporär konflikt i ett land på andra sidan jorden ska alltså ge en livslång rätt att vara kvar i Sverige, trots att det berörda landet kanske behöver stöd i återuppbyggnaden efter att kriget eller konflikten avslutats.

Dessutom finns det i Sverige, som en konsekvens av bland annat Morgan Johanssons politik, ett antal personer som lever här illegalt. Vi vet inte hur många. Kanske är det 100 000? Vi har ingen aning. De ska naturligtvis utvisas. Det är klart att vi ska ha nettoåtervandring från Sverige.

Anf. 16 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Fru talman! Frågan vi måste ställa oss här är vad vi som land egentligen tycker. Ett förbud mot kusinäktenskap visar tydligt att vi tycker att det är fel. Här finns en tydlig skiljelinje. Antingen är man för ett förbud eller emot. Man står antingen på de utsattas sida eller inte. Det är ett beslut man bör ta ur de utsattas perspektiv. Verklig frihet för de kvinnor som är utsatta för hedersförtryck uppstår först när vi vågar fatta beslut som förhindrar klanstrukturer att växa och som i stället ger individerna frihet.

Det är dags för en regering som tar det ansvar som krävs fullt ut. Det är inte snällt att inte ta ansvar. Jag tror att vi inom några år kommer att ha ett förbud mot kusingifte. Jag skulle vilja uppmana den sittande regeringen att redan nu börja arbeta på detta, så att vi inom kort kan införa ett sådant förbud.

Vi måste ta den här frågan också på allvar. Vi kan inte fortsätta låta kvinnor utsättas för just könsstympning, hedersförtryck och andra saker i våra förorter. Det är inte ett dugg bättre att utsättas där än att utsättas i sitt hemland.

Anf. 17 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S):

Fru talman! Tobias Andersson sa att jag vill ha kvar förövarna. Vad är det för något knepigt påstående? Regeringen har precis lagt förslag till nya regler för utvisning på grund av brott på riksdagens bord. De innebär att fler som begår brott kommer att kunna utvisas och att de kommer att kunna utvisas under en längre period. När det gäller kopplingen och anknytningen till Sverige sänks tröskeln och så vidare. Den här regeringen har aldrig arbetat för att förövarna ska vara kvar i Sverige, snarare tvärtom. De som begår brott i Sverige och inte är svenska medborgare har ingen rätt att vara här och ska utvisas. Så enkelt är det.

När vi pratar om hedersbrotten är problemet för Sverigedemokraterna att om de hade fått bestämma hade ingen av de här människorna fått vara i Sverige, varken de som är förtryckta eller deras förtryckare – ingen av dem. De här tjejerna hade inte fått asyl i Sverige. Med Sverigedemokrat-

ernas politik hade de inte fått något skydd över huvud taget, utan de hade varit kvar i värsta fall i ett krig men i alla fall i ett förtryck i sina hemländer.

Det är tack vare att de har kommit till det socialdemokratiska Sverige, med de värderingar som vi har, som de har en chans att bryta sig ur hedersförtrycket. Men om det är några som blir oroade av att höra Sverigedemokraternas prat om återvandring, om att de ska pressas tillbaka och kastas ut ur Sverige, är det just de tjejer och ibland killar som är utsatta för hedersförtryck. Det är de som blir djupt oroade för vad som ska hända om Sverigedemokraterna får makten i Sverige.

Nej, vi ska fortsätta bygga ut lagstiftningen för att motverka hedersförtryck. På riksdagens bord ligger förslag på nya reformer. Vi har också prioriteringar för polis och åklagare när det gäller de här brotten. Det är där fokus ska ligga för att avbryta det här brottsliga beteendet.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2021/22:92

1 april

Svar på
interpellationer

§ 9 Svar på interpellation 2021/22:304 om Marockos brott mot mänskliga rättigheter

Anf. 18 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Lotta Johnsson Fornarve har frågat mig om jag kommer att kalla upp den marockanska ambassadören i Sverige och framföra protester mot kränkningarna av Sultana Khaya och hennes familj samt mot andra västsaharier. Hon har också frågat om jag i internationella sammanhang, såsom FN och EU, kommer att ta upp frågan om kränkningar av de mänskliga rättigheterna i det av Marocko ockuperade Västsahara.

Vidare har Johnsson Fornarve frågat om jag i mina bilaterala kontakter med främst Marocko men även länder som har avgörande inflytande på utvecklingen i området, såsom Frankrike och Spanien, kommer att ta upp kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i det ockuperade Västsahara. Hon har även frågat om jag återigen kommer att lyfta upp frågan om att utöka FN-styrkan Minurso's mandat till att även omfatta de mänskliga rättigheterna.

Jag vill understryka att regeringen stöder den FN-ledda process som syftar till att nå en rättvis, hållbar och ömsesidigt godtagbar förhandlingslösning som tillfredsställer det västsahariska folkets rätt till självbestämmande i enlighet med folkrätten, inklusive FN:s säkerhetsrådsresolutioner. Jag välkomnar att ett nytt FN-sändebud, Staffan de Mistura, har utsetts och är accepterad av båda parter. Min förhoppning är att sändebudet ska kunna få till stånd en nystart för en FN-ledd politisk process. Det är angeläget att sändebudet får stöd av parterna och det internationella samfundet i sina ansträngningar för att återstarta en politisk process.

I den senaste av Utrikesdepartementets rapporter om mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer i Västsahara, publicerad på regeringens hemsida i juni 2020, klarläggs att det förekommer kränkningar av mänskliga rättigheter i Västsahara. Det är särskilt påtagligt för dem som verkar för det västsahariska folkets självbestämmande.

Sverige betonade svårigheterna för MR-företrädare under granskningen av Marocko i FN:s universella granskningsmekanism 2017. Sverige rekommenderade bland annat Marocko att säkerställa att yttrande-, press-,

åsikts-, mötes- och föreningsfriheten respekterades – också för dem som uttrycker åsikter om Västsahara. Rekommendationerna måste höras. Nästa granskning av Marocko äger rum i november 2022.

FN:s särskilda rapportör för situationen för människorättsförsvarare, Mary Lawlor, har uttalat sig om fallet Sultana Khaya och understrukt att människorättsförsvarare som arbetar för mänskliga rättigheter kopplat till Västsahara måste få vara fritt verksamma utan att själva drabbas av kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Vi har tagit upp frågan med Marocko.

Sverige är engagerat i det internationella arbetet för att främja skyddet av försvarare av mänskliga rättigheter. Vid FN:s råd för mänskliga rättigheter förhandlades en resolution om MR-försvarare fram under rådets session i februari–april 2022. Sverige var aktivt i förhandlingarna.

I EU:s dialog med Marocko är demokrati och mänskliga rättigheter viktiga komponenter, och frågorna lyftes upp i den gemensamma deklaration som antogs i samband med associeringsrådet mellan EU och Marocko i juni 2019. Inom ramen för EU:s förnyade partnerskap med alla länder inom det södra grannskapet utgör frågor som jämställdhet, god samhällsstyrning och främjande av mänskliga rättigheter grundläggande element. Sverige lyfte dessa frågor i utarbetandet av den nya grannskapspolitiken.

Dialog med Frankrike och Spanien sker inom både FN och EU. Vi för en löpande dialog med Marocko om mänskliga rättigheter och vår folkrättsliga syn på Västsahara. Vår ambassad i Rabat reser återkommande till Västsahara och träffar då även representanter för civilsamhällets organisationer. Ambassaden har nyligen besökt Västsahara. Vi diskuterar regelbundet frågor om mänskliga rättigheter även med Marockos representanter i Sverige.

Avseende regeringens agerande kring Minursos mandat bidrog våra insatser under vår tid som medlem i säkerhetsrådet 2017–2018 bland annat till att resolutionerna om mandaten inkluderade den humanitära situationen i flyktinglägren i Tindouf, förstärkt samarbete från parterna med FN:s kontor för mänskliga rättigheter och att kvinnor ska inkluderas i den politiska processen. Regeringens uppfattning fortsätter att vara att Minursos mandat även borde omfatta en granskning av uppfyllandet av respekten för de mänskliga rättigheterna.

Anf. 19 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret på min interpellation om Marockos brott mot de mänskliga rättigheterna i det ockuperade Västsahara. Svaret är på många sätt positivt, även om jag inte är fullt nöjd.

Det är mer än hög tid att den långvariga konflikten får en lösning. Det västsahariska folket har väntat alltför länge. Marocko har sedan 1975, i strid med FN:s resolutioner och utlåtanden från Internationella brottmålsdomstolen i Haag, ockuperat cirka två tredjedelar av Västsahara. Enligt FN är Västsahara ett icke självstyrande område som ska avkolonialiseras.

År 1991 förhandlade FN fram en vapenvila mellan Polisario och Marocko som innebar att en FN-övervakad folkomröstning skulle genomföras om Västsaharas självständighet. Det är en folkomröstning som ännu inte har ägt rum på grund av Marockos ständiga förhållningar och sabotage av fredsprocessen. Efter en lång tid av spänning på grund av marockansk

aggression och brott mot vapenvilan bröts vapenvilan till slut av Marocko i november 2020, och nu pågår återigen ett lågintensivt krig som riskerar att trappas upp ytterligare.

Jag delar utrikesministerns positiva syn på det nya FN-sändebudet, Staffan de Mistura, och hoppas precis som ministern att han ska kunna få till stånd en nystart för en FN-ledd process som innebär att den utlovade folkomröstningen kommer till stånd. Det finns ingen annan verklig lösning.

Det är viktigt att Sverige verkligen aktivt stöder arbetet för att påskynda folkomröstningen. Sveriges regering skulle även kunna uppfylla riksdagens beslut från 2012 om att erkänna den västsahariska staten. Det skulle stärka västsahariernas förhandlingsposition.

Sedan eldupphöret bröts mellan Polisario och Marocko den 13 november 2020 har det rapporterats om 160 kränkningar av de mänskliga och politiska rättigheterna och kvinnors rättigheter i det ockuperade Västsahara. Det är kränkningar som kan fortgå utan världens kännedom. Journalister och organisationer för mänskliga rättigheter släpps inte in, och FN-styrkan Minurso har inte mandat att övervaka de mänskliga rättigheterna.

Ett tydligt och uppmärksammat fall av dessa brott är det med den ledande människorättsaktivisten Sultana Khaya. Sex dagar efter att vapenvilan bröts, den 19 november 2020, anhölls Sultana Khaya vid en checkpoint vid ingången till staden där hon bor då hon var tillbaka från en läkarkontroll i Spanien. Hon tvingades sedan till husarrest i sitt eget hem. Vid ankomsten överföll marockanska säkerhetsstyrkor hennes 84-åriga mamma. De skadade henne och hindrade henne från att åka till sjukhus. Dagen efter överfölls hennes syster och systerdotter av officerare, stationerade utanför Sultana Khayas hem. Även deras rätt till medicinsk hjälp kränktes.

Sedan dess har Sultana Khaya och flera kvinnor i hennes familj satts i husarrest under permanent övervakning, utan någon order och utan att myndigheterna har väckt åtal. De får inte ta emot besök och blir fysiskt överfallna med sparkar och slag om de försöker lämna familjens hem. Den ständiga belägringen av familjen och förbudet att komma in i eller lämna hemmet bekräftas av Human Rights Watch.

Fru talman! Terrorn mot Sultana Khaya och hennes familj har pågått i 16 månader. Det är nu hög tid att världen protesterar mot denna allvarliga kränkning. Det minsta Sverige kan göra är att kalla upp Marockos ambassadör i Sverige och påkalla de allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna som Sultana Khaya och hennes familj dagligen utsätts för.

Anf. 20 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Respekten för folkrätten är en hörnpelare i utrikespolitiken, och det gäller också respekten för de mänskliga rättigheterna. Detta är självklart i relation till Västsahara, som är en avkoloniseringsfråga i FN.

Den internationella domstolen antog ett rådgivande yttrande om områdets status 1975. Det innebär att världssamfundet inte erkänner Marockos anspråk på suveränitet över territoriet. Sverige fortsätter att stödja en rättvis, hållbar och ömsesidigt godtagbar lösning på frågan om Västsahara, som tillfredsställer det västsahariska folkets rätt till självbestämmande i enlighet med folkrätten inklusive FN:s säkerhetsråds resolutioner. Sverige

Prot. 2021/22:92
1 april

Svar på
interpellationer

och EU förespråkar en politisk process för att få en lösning på Västsahara-frågan, och vi stöder FN:s ansträngningar.

Situationen på marken ser, precis som Lotta Johnsson Fornarve påpekar, sämre ut än på länge. Efter händelseutvecklingen i Guergherat hösten 2020 har Polisario deklarerat att 1991 års vapenvila inte längre är i kraft. Det finns en risk för militär upptrappning med negativa regionala konsekvenser.

FN:s generalsekreterares tidigare sändebud, Horst Köhler, uppnådde framsteg i samtalen mellan parterna så sent som 2019. Tyvärr var han tvungen att avgå kort därefter. Men hans arbete visar att ett sändebud gör skillnad för möjligheterna att finna en långsiktig politisk lösning. Det var därför mycket glädjande att ett nytt FN-sändebud kunde tillsättas hösten 2021, bland annat efter flera uppmaningar från svensk sida.

Min förhoppning är att det nya sändebudet Staffan de Mistura ska få till stånd en nystart för en FN-ledd politisk process. Sändebudet gjorde i början av året en rundresa i regionen och besökte Rabat, Tindouf, Nouakchott och Alger. Det är angeläget att sändebudet får stöd av parterna och av det internationella samfundet i sina ansträngningar för att återuppta en politisk process. Detta är något som Sverige konsekvent tar upp inom FN och EU och i våra bilaterala kontakter. Jag träffade själv FN-sändebudet de Mistura efter hans resa och bekräftade vårt stöd för hans arbete.

Vi för också en löpande bilateral dialog med Marocko om mänskliga rättigheter och vår folkrättsliga syn på Västsahara. Det är en dialog som är särskilt viktig just eftersom vi har olika syn när det gäller folkrätten i relation till Västsahara.

Som jag nämnde tidigare är demokrati och rättsstatens principer om mänskliga rättigheter viktiga komponenter också i EU:s dialog med Marocko, och frågorna lyftes upp i den gemensamma deklarationen som antogs i samband med att associeringsrådet mellan EU och Marocko hölls i juni 2019. Frågor som rör demokrati, jämställdhet och god samhällsstyrning samt främjande av mänskliga rättigheter utgör grundläggande element inom EU:s förnyade partnerskap med alla länder inom det södra grannskapet.

Jag håller med Lotta Johnsson Fornarve om att Minursos mandat ska omfatta en granskning av uppfyllandet av de mänskliga rättigheterna. Det är regeringens uppfattning, och vi fortsätter att framföra den.

Anf. 21 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

Jag håller verkligen med om vikten av att det nu finns ett FN-sändebud, och att det är ett mycket bra sändebud som har utsetts. Jag är fullständigt övertygad om. Jag vill därför fråga utrikesministern om hon kommer att stödja processen för att få till stånd en folkomröstning om Västsaharas framtid och bidra till att påskynda den.

Det är självklart välkommet och bra att Sverige engagerar sig i FN för att Marocko ska säkerställa att de mänskliga rättigheterna efterlevs i det ockuperade Västsahara. Det är också bra att Sverige är engagerat i FN:s råd för mänskliga rättigheter och att Sverige kommer att vara pådrivande för att få en resolution till stånd. Det är även bra att ambassaden i Rabat återkommande reser till Västsahara och träffar representanter för civilsamhällets organisationer. Problemet är dock bara att de flesta västsahariska

organisationer är förbjudna av Marocko. Endast en västsaharisk organisation för de mänskliga rättigheterna är tillåten.

Det råder ingen tvekan om att angreppen mot västsahariska aktivister har ökat kraftigt i samband med den brutna vapenvilan, enligt Amnesty International. Marockanska myndigheter har exempelvis intensifierat övervakningen av flera människorättsförsvarare och journalister.

En av dem som har utsatts är den tidigare pristagaren av Right Live-
lihood Award, Aminatou Haidar, som nyligen utsatts för illegal avlyssning av Marocko. När Aminatou återvände efter att ha erhållit sitt pris här i Stockholm utsattes hon för allvarliga trakasserier och förföljelse, och det är inte första gången som Aminatou blivit utsatt. Hon satt arresterad med ögonbindel under tre år och sju månader utan att hennes familj visste om hon levde eller var död. Hon utsattes för tortyr och hot och släpptes utan rättegång och utan att ha informerats om motivet för hennes kvarhållande.

FN:s särskilda rapportör Mary Lawlor har vädjat till Marocko att stoppa den felaktiga kriminaliseringen och de våldsamma trakasserierna av aktivister som bara utövar sina mänskliga rättigheter genom icke våldsamma protester. Marockansk polis, säkerhetsagenter och militär har varit inblandade i fysiska och sexuella övergrepp på kvinnor.

Det finns också offentliga kampanjer med syfte att förtala kvinnliga aktivister, och Sultana Khaya är ett av dessa offer och det fall som har blivit mest känt och uppmärksammat. Förutom att ha utsatts för godtyckligt frihetsberövande har systrarna Khaya under 16 månader utsatts för attacker av olika slag, som räder och ingrepp, utan rättsligt skydd i sitt hem. Under en razzia den 10 maj 2021, till exempel, vandaliserade polisen huset och beslagtogs alla bärbara datorer, tv-apparater och även kontanter.

Sultana har ju varit aktivist i många år och otaliga gånger utsatts för fysiskt, psykiskt och sedan 2021 även sexuellt våld av marockanska säkerhetsagenter och poliser. Redan 2007, när den då 27-åriga Sultana var student i Marrakesh i Marocko och en dag delade ut flygblad i Västsahara, greps hon av polisen. Hon misshandlades så svårt att hon förlorade sitt ena öga.

Det är hög tid att omvärlden med kraft agerar för att stoppa övergreppen i det ockuperade Västsahara. Sverige bör kalla upp den marockanska ambassadören i Sverige för att framföra vår protest. Jag vill nu verkligen fråga utrikesministern om hon tänker göra det, vilket jag tycker är oerhört viktigt.

Sverige måste även intensifiera arbetet i FN och EU och genom sina bilaterala kontakter öka ansträngningarna för att få till stånd den utlovade folkomröstningen.

Anf. 22 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Sverige har en löpande dialog med den marockanska ambassaden och ambassadören i Sverige, där vi framför våra synpunkter när det till exempel gäller mänskliga rättigheter i Västsahara.

Eftersom interpellanten tar upp de mänskliga rättigheterna och det förfärliga som har hänt med Sultana Khaya och också hennes familj vill jag ta möjligheten att berätta lite om vad Sverige gör för att stödja det västsahariska folket inom ramen för vårt bistånd. Det *är* ett viktigt instrument för att stärka utsatta flyktingars mänskliga rättigheter.

Prot. 2021/22:92
1 april

Svar på
interpellationer

Sverige är en betydande biståndsgivare till flyktinglägren i Tindouf. Jag har själv besökt lägren i olika omgångar, så jag vet hur dåliga livsvillkoren är. Jag brukar säga att man sitter som gisslan av resten av världen ute i öknen. Det är faktiskt inte värdigt att växa upp under sådana omständigheter som de i flyktinglägren i Tindouf. Frustrationen i lägren växer, vilket också bidrar till den ökade spänningen. Men vårt bistånd fyller funktionen att göra livet något mer drägligt.

År 2021 gav vi 29 miljoner till flyktinglägren i Tindouf. Främst använder vi en kanal via Oxfam, som genomför olika insatser, såväl sådana som vi har talat om som fredsinsatser, trygghet av livsmedelsförsörjning och så vidare.

En annan insats som jag vill peka på är vårt fleråriga stöd till Oxfam som handlar om att flyktingarna själva ska vara aktörer för utveckling. Befolkningen i de fem västsahariska flyktinglägren har bildat kommittéer som samråder med invånarna i lägren för att definiera behov och sedan utforma projekt som möter samhällets samlade prioriteringar. Deltagarna i kommittéerna har genomgått olika typer av utbildningar. Det som jag tycker är särskilt roligt är att i kommittéerna är över 80 procent kvinnor, och de flesta är yngre, i åldrarna 20–30 år. Detta bidrar till förbättringar i lägren.

Vi gör också insatser via Olof Palmes internationella center, Forumciv och Svenska missionsrådet. Ett annat exempel är Sveriges stöd till Kristna Fredsrörelsen för att stärka nätverk och främja konfliktlösning utan våldsinslag och öka förståelsen för de ungas rättigheter i hela Maghrebregionen. Vi har också workshoppar med flera andra länder på plats. Vi har även gett stöd när det gäller minhantering och stöd med anledning av covid-19.

Jag skulle vilja säga att Sverige är väldigt aktivt på olika sätt i Västsaharafrågan, både när det gäller mänskliga rättigheter och när det gäller fredsansatser och den humanitära situationen.

Anf. 23 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Fru talman! Jag håller verkligen med om vikten av att ge bistånd till flyktinglägren, som jag också har besökt vid ett flertal tillfällen. Jag kan vittna om hur beroende man är av hjälp och stöd utifrån och att stödet behöver ökas, för många lider av undernäring i dag i flyktinglägren, inte minst barn och kvinnor. Därför behöver mer göras.

Jag kan också vittna om att det är en stor frustration över att ingenting händer i fredsprocessen. Något som vi hela tiden fick höra var vikten av att Sverige erkänner den västsahariska staten, hur viktigt det skulle vara för att ingjuta nytt hopp om Västsaharas framtid. Men nu handlar ju interpellationen om de mänskliga rättigheterna i det ockuperade Västsahara.

Sultana Kayha har blivit en symbol för den västsahariska frihetsrörelsens fredliga motstånd. I över 500 dagar har hon och hennes familj suttit i husarrest, enbart på grund av hennes engagemang och arbete för mänskliga rättigheter och Västsaharas rätt till självständighet. Sultana Kayha och hennes familj är ett exempel bland många.

Marocko utsätter ständigt den västsahariska civilbefolkningen för systematiska trakasserier, hot och förföljelse – något som kan pågå utan att FN-styrkan Minurso kan ingripa, eftersom de saknar mandat att övervaka de mänskliga rättigheterna. Öberoende journalister är sällsynta.

Jag vill uppmana utrikesministern att se till att Sverige intensifierar sitt arbete i EU, FN och i sina bilaterala kontakter för att den utlovade folkomröstningen om Västsaharas framtid ska komma till stånd. I väntan på det bör ministern kalla upp den marockanska ambassadören i Sverige för att protestera tydligt mot de allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter som sker mot Sultana och andra aktivister i det ockuperade Västsahara.

Prot. 2021/22:92
1 april

Svar på
interpellationer

Anf. 24 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag vill börja med att i mitt avslutande anförande tacka Lotta Johnsson Fornarve för att hon tar upp denna viktiga fråga om Västsahara och mänskliga rättigheter, för så länge konflikten inte är löst behöver vi också diskutera frågan i Sveriges riksdag.

Jag upprepar att vi för en dialog med Marocko och också med ambassaden i Sverige om hur vi ser på frågan. Vi har ofta inte samma syn på mänskliga rättigheter och folkrätt, men vi tycker ändå att det är viktigt att ha möjligheten till en öppen dialog.

Sverige fortsätter att stödja en rättvis, hållbar och ömsesidigt godtagbar lösning på frågan om Västsahara som ska tillfredsställa det västsahariska folkets rätt till självbestämmande i enlighet med folkrätten och FN:s säkerhetsresolutioner.

Jag kan försäkra Lotta Johnsson Fornarve att vi gemensamt kommer att fortsätta att arbeta för en bra lösning som inkluderar möjligheten till självbestämmande för det västsahariska folket.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2021/22:415 om brottslighetens konsekvenser för näringslivet

Anf. 25 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Tobias Andersson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta inom mitt ansvarsområde för att komma till rätta med den kriminalitet som riktas mot företag samt om jag avser att vidta några åtgärder för att kompensera de näringsidkare som får ökade kostnader efter att ha utsatts för brott.

Regeringen har som prioritet att agera med full kraft för att bryta segregationen och tränga tillbaka det våld och den brottslighet som hotar samhällsgemenskapen. Alla myndigheter ska ha de verktyg, anställda och befogenheter som behövs för att bekämpa kriminalitet. Detta är en del av arbetet med att mobilisera hela samhället för att bryta den segregation som driver unga in i kriminalitet. Regeringen gjort flera insatser för att stärka Bolagsverkets förutsättningar att både försvåra och förhindra ekonomisk och organiserad brottslighet.

Jag tar några exempel:

År 2018 fick Bolagsverket i uppdrag av regeringen att redovisa sitt förebyggande arbete mot ekonomisk brottslighet och möjliga åtgärder för att i ökad utsträckning förebygga penningtvätt, finansiering av terrorism eller annan ekonomisk brottslighet.

År 2018 fick Bolagsverket även i uppdrag att i dialog med andra myndigheter och näringslivet utveckla metoder och arbetssätt för ökade kontroller vid registrering av företagsuppgifter. Registrering av falska uppgifter i Bolagsverkets register ger möjlighet för oseriösa aktörer att genom företag driva verksamhet på oriktiga grunder och begå ekonomisk brottslighet. Falska registeruppgifter försämrar också de brottsbekämpande myndigheternas förutsättningar att bekämpa brottslighet, eftersom det blir svårt att ta reda på vem som faktiskt bedriver verksamheten i bolagen.

Regeringen har dessutom nyligen genom direktivet *Bolaget som brottsverktyg* tillsatt en utredning som bland annat utreder om Bolagsverkets kontrollerande roll bör utökas i ett brottsförebyggande syfte. Dessutom ska utredningen bedöma om det bör införas en ny särskild straffbestämmelse om bolagskapning.

I budgetpropositionen för 2022 stärktes Bolagsverkets anslag så att myndigheten kan utveckla ett nytt granskningsverktyg som ska kunna identifiera riskärenden i realtid. Verktöget kommer att ge större möjligheter att hindra registrering av falska uppgifter.

Brottslighet mot näringslivet är allvarligt, inte minst mot bakgrund av de mycket stora kostnader som detta ger upphov till. I syfte att skapa ett långsiktigt och strukturerat brottsförebyggande arbete som involverar hela samhället har regeringen tagit fram det nationella brottsförebyggande programmet Tillsammans mot brott.

Näringslivet och företagen spelar på flera sätt en betydelsefull roll i det brottsförebyggande arbetet och är därmed viktiga aktörer i arbetet mot kriminalitet och otrygghet. Det är också viktigt att företagen i övrigt har goda villkor för sin verksamhet. Regeringen avser inte att vidta några åtgärder för att kompensera företagare som får ökade kostnader efter att ha utsatts för brott. För att stävja brotten krävs en fullskalig mobilisering av hela samhället.

Anf. 26 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Brottsligheten breder ut sig i samhället. De senaste åren har allt större fokus hamnat på detta sakpolitiska område. Att problem rörande lag och ordning aktualiseras är inte konstigt. Allt fler privatpersoner berörs i sin vardag. Alla känner nog någon som har drabbats av kriminalitet.

Därutöver har kriminaliteten i allt större utsträckning kommit att drabba näringsidkare och samhällsinstitutioner. Polisen beskriver i dag brottsligheten som direkt systemhotande. Det är alltså inte bara något som man utsätts för som privatperson, utan det hotar hela det svenska samhället.

Företag tvingas investera i trygghetshöjande åtgärder i stället för i sin verksamhet. Systematiska bedrägerier drabbar privatpersoner och företag men även bidragssystemet och andra delar av det offentliga.

Redan tidigare har Svenskt Näringsliv uppskattat att den brottslighet som riktas mot just näringsverksamhet innebär en kostnad för Sveriges företag på ungefär 100 miljarder kronor per år. Det är mycket pengar som näringsidkare i dag tvingas lägga på annat än sin kärnverksamhet. Det resulterar i praktiken i att tillväxt och utveckling får stå tillbaka med utblivna skatteintäkter och fler arbetslösa än nödvändigt.

En rapport som kom nyligen, *Brott mot företagare 2022*, belyste detta problem. Rapporten kom från Företagarna den 21 mars. Resultatet i den förstärker den dystra bilden av hur brottsligheten ligger som en våt filt över näringslivet.

Fru talman! Jag ska rada upp ett par exempel från resultatet i rapporten. Vartannat företag med anställda har utsatts för brott de senaste fem åren. Bara en av fyra företagare anser att polisens närvaro är tillräcklig för att skapa trygghet.

Nästan var femte företagare överväger att lägga ned sin verksamhet till följd av brottslighet. Nästan var femte företagare funderar på att lägga ned sin verksamhet. Det är värt att upprepa.

Dessutom minskar anmälningsbenägenheten. I dag uppger 70 procent av företagarna att de har avstått från att polisanmäla brott. På frågan om varför de har avstått från detta uppger de att de inte ser någon poäng med att anmäla brottet. De upplever att det ändå inte leder till något eller att det bara tar tid från den ordinarie verksamheten som också behöver genomföras trots brottsutsattheten.

Vi pratar alltså om en situation där varannan företagare blivit utsatt för brott och där en stor majoritet av de brottsutsatta inte känt att det är lönt att ens anmäla brottet de utsatts för.

I praktiken innebär det att företagare i dag tvingas ta notan för de brister som finns i Sverige. Det är brister som hade kunnat undvikas genom politiska beslut eller i högre utsträckning bekämpas genom politiska beslut i dag.

Jag skulle vilja fråga Karl-Petter Thorwaldsson i vilken utsträckning han känner att den regering han företräder men även de tidigare socialdemokratiska har ett ansvar för den uppkomna situationen.

Anf. 27 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Tack, Tobias Andersson, för en väldigt angelägen debatt!

Detta är ett gissel för många företagare. Bedömningen är att det har varit ett gissel under väldigt lång tid. Första gången vi stötte på den här typen av bedrägerier mot företag och företagare var redan under 70- och 80-talet med de så kallade Kongobreven. Det var väl där den typen av kriminalitet började. Det har sedan vuxit i skala något våldsamt. Jag blev själv väldigt förvånad över statistiken. Uppemot vartannat bolag i Sverige har drabbats av den här typen av kriminalitet under de senaste åren.

Fru talman! Det här är ingenting vi kan ta enkelt på. Det pekar också på ett av de stora problemen, Tobias Andersson, när du säger att det är en typ av brottslighet som inte rapporteras i tillräckligt stor utsträckning. Tobias Andersson pekar på en av de saker där vi snabbast måste se till att vi kan få bättre underlag för att bekämpa brottsligheten.

Jag tror att det finns en liten skämsfaktor för företag och företagare att rapportera. Om man har betalat en bluffaktura är det ingenting som man vill stå vid. Man tycker att man borde ha sett det. Det drabbar en själv två gånger därför att man inte rapporterar till polisen och myndigheten att det har ägt rum.

Det gör att Brottsförebyggande rådet pekar på att det är väldigt svårt för det att följa upp brottslighet mot företagare för att det finns stora hål i rapporteringen av brott. Därför är det väldigt angeläget med den rapport som Företagarna lämnade in för några månader sedan.

Regeringens strategi är på två sätt långsiktig. Det viktigaste instrumentet som regeringen har är att jobba genom sina myndigheter. I det här fallet har vi jobbat intensivt med att få bättre kontroll av bolagen som sådana.

Jag har själv gjort ett besök i Sundsvall för att träffa myndigheten som ska kunna jobba till vardags med detta. Men tyvärr säger de själva att de lägger väldigt mycket av sin arbetstid på rena kontroller av bolag som inte håller på med brottslighet.

De får väldigt lite tid över för att kontrollera det som är bluffföretag som är skapade i akt och mening att vara brottsliga mot svenska företagare. De har över 1,2 miljoner registrerade bolag, och Bolagsverket behöver få mer resurser. Vi gav också ökade resurser 2022 för att de ska kunna fokusera mer på brottslighet mot företagare.

Fru talman! Det här är alltså en del av en större bild av brottsligheten i samhället. Det viktiga – och det företagarna själva pekar på – är att vi får fler synliga poliser i samhället så att brottsligheten blir någonting man vågar prata om.

När det försvinner verktyg på en byggarbetsplats – ring polisen och berätta att någon har stulit något under natten i stället för att hämta ut nya verktyg och ta kostnaden i bolaget! När du har betalat en blufffaktura – registrera det så att vi kan få bättre underlag! Då kan vi lättare få veta hur vi ska bekämpa brottsligheten på längre sikt.

Det viktiga är att bygga ett starkt samhälle och att vi har en stark polis. 10 000 polisanställda, som vi verkar kunna gå i mål med i mitten av 2020-talet, är ett viktigt steg på vägen mot att få fler synliga poliser i samhället. De kan då också ta itu med vardagsbrotten. För, fru talman, det börjar alltid i vardagsbrotten. Så länge man inte går efter dem som stjälar den första bormaskinen på ett bygge kommer inte heller någon att gå efter dem som stjälar hela byggbodar. Det är viktigt att man börjar i vardagen och att man kan bekämpa brottsligheten på det sättet.

Vi tar inte enkelt på frågan, utan vi gör allt vi kan. Vi tar gärna emot goda råd, tips och idéer, och med myndigheterna i spetsen ska vi se till att vi också kan trycka tillbaka den brottslighet som drabbar företag.

Anf. 28 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Karl-Petter Thorwaldsson för den enligt mig genuina inställningen i frågan.

Det här är en debatt som jag har haft många gånger, först i mina år i näringsutskottet och nu i justitieutskottet. I allt större utsträckning upplevde jag när jag jobbade med de näringspolitiska frågorna och träffade näringsidkare att det var detta man ville diskutera. De ville diskutera den brottslighet som drabbar dem i stället för, låt oss säga, momssatser och regelkrångel. Det trycktes allt längre ned på dagordningen samtidigt som brottslighet och generell trygghet och säkerhet för anställda och personal blev en viktigare sakpolitisk fråga för näringsidkarna och deras verksamhet och förutsättningar att bedriva densamma.

Jag hoppas naturligtvis att Karl-Petter Thorwaldsson nu i sin relativt nya roll som näringsminister säkerställer att han i dialog med justitieministern intensifierar arbetet på detta område. Det här är som sagt någonting som jag och andra har belyst sedan länge, och jag saknar en del åtgärder.

Hitintills har Karl-Petter Thorwaldsson primärt berört företags brott, alltså mer ekonomisk brottslighet, bluffakturor, oseriösa näringsidkare som lurar andra och så vidare.

Men det finns också en annan aspekt. Jag slogs av vad det kan innebära i praktiken för ett tag sedan när jag träffade en Icahandlare från ett utsatt område i Göteborg. Han lägger 6 procent av sin årsomsättning på trygghetshöjande åtgärder och på att bekämpa kriminalitet i butiken. Han anlitar väktare för att följa personalen hem eller till närmaste kollektivtrafikstation. Han får på andra sätt upprätta trygghet i butiken, och det är naturligtvis ett stort svinn och mycket stölder.

6 procent av årsomsättningen är en ofantlig summa. Det är mer än han gör i vinst och definitivt mer än han kan ta ut i utdelning eller på annat sätt ersätta sig själv med. Det går inte i längden att driva näringsverksamhet under dessa förhållanden.

Och vad händer då, fru talman? Vad händer när man tvingas lägga ned och när kalkylerna inte går ihop? Livsmedel kommer fortfarande att behövas i det utsatta området. Då kommer en annan aktör, och den aktören är i bästa fall grå och i värsta fall svart. Den aktören kommer inte att bedriva näringsverksamhet på det sätt man ska göra. Det kan vara den typ av aktör som säljer det som tidigare har stulits från Icahandlaren.

Där har vi ett problem: Vi har parallellsamhällen i Sverige där de seriösa näringsidkarna tvingas ut. Ibland tvingas de ut för att de utsätts för så mycket brottslighet att det inte blir lönt att fortsätta. Ibland tvingas de ut för att det kommer rena hot och påtryckningar om att de ska lämna området eller inte får etablera sig där från första början. Dessa hot och påtryckningar kommer då från en klan eller ett kriminellt nätverk som anser att man själv har monopol på att bedriva olika former av näringsverksamhet inom detta geografiska område.

Det innebär att vi riskerar att få – och i viss utsträckning redan har – områden i Sverige där ingen helt vit näringsverksamhet bedrivs. De som växer upp där ser inte vad det innebär att vara en seriös företagare och göra rätt för sig. Ett helt område vaknar varje dag och ser kriminalitet ske framför ögonen. Det blir otroligt problematiskt för de barn och unga som växer upp där att själva finna förebilder, att söka sig till ett seriöst jobb, att betala den skatt man ska och att säkerställa att allting sker efter de regler som bör gälla i Sverige. Det här är ett samhällsproblem.

Jag skulle vilja höra vilka ytterligare lösningar Karl-Petter Thorwaldsson har när vi pratar om näringsverksamhetens förutsättningar i de parallellsamhällen som faktiskt växer fram i Sverige. Det gäller alltså inte bara de oseriösa företagare som lurar andra företag, utan det handlar om möjligheterna att över huvud taget bedriva korrekt näringsverksamhet under de förutsättningar som råder i alldeles för många utsatta och särskilt utsatta områden i Sverige.

Anf. 29 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Jag tycker att Tobias Andersson pekar på rätt samband också i detta inlägg.

Det finns ett klart samband mellan den kriminalitet vi ser i Sverige, ofta i utsatta områden, och den kriminalitet som drabbar näringsidkare. Det har varit en ojämn kamp mellan kriminalitet och teknisk utveckling och förändringar i näringslivet som både arbetsmiljöarbete och företag

tillsammans med myndigheter har jobbat med väldigt intensivt. Glädjande nog, fru talman, har det också varit ganska framgångsrikt under det senaste decenniet, lite drygt.

För ett decennium sedan hade Tobias Andersson och jag förmodligen debatterat rån mot värdetransportföretag i riksdagens talarstol, för det var dåtidens stora brott. Det drabbade branschen extremt hårt, men det drabbade naturligtvis också föraren av transporten extremt hårt. Det är många människor som har fått ärr för livet av den brottslighet som fanns då.

Men i samma takt som man gjorde det tekniskt omöjligt att komma över pengar, pengar blev färgade och kontanterna minskade, flyttade brottsligheten till butik. Vi har hört många vittna om personrån i butik, och jag har själv träffat många av brottsoffren. Det är ofta anställda som jobbar ensamma i butik på kvällen som utsätts för rån. Det är olika hur människor tar den typen av brottslighet, men det finns de som är rädda för resten av livet när de har blivit utsatta för ett rån i sin butik på kvällen. Jag har själv träffat några av dem.

Det har gjorts begränsningar i ensamarbete, och i butiksbranschen har man skilt kontanter från möjligheten att råna. Som tur är har den typen av brottslighet minskat, vilket också rapporten visar.

Lösningen är, precis som Tobias Andersson pekar på, att vi tar itu med brottslighetens rötter – där den börjar. Varje brottsling måste lagföras. Statsrådet Johansson har skärpt 70 lagar de senaste åren just för att få bukt med den ökade kriminaliteten, inte minst gängkriminalitet och det som Tobias Andersson beskrev i utsatta områden. Den finns på riktigt, och det är en kriminalitet som naturligtvis sprider sig också till den lokala Icahandlaren.

Om man inte har respekt för vad som är ditt och mitt i vardagen i övrigt är det såklart lätt hänt att man också snattar i butik. För en butik i ett sådant område, fru talman, kan det innebära skillnaden mellan att kunna bedriva sin verksamhet och att inte kunna göra det.

Kommunerna får också ett ökat ansvar för att kartlägga och vara en del av hur man ska kunna underlätta näringsverksamhet i utsatta områden. Jag tror att det är bra att vi har den första brottsbekämpningen nära medborgaren och ute i bostadsområdena. Detta är ett alldeles nytt uppdrag till kommunerna. De är inte riktigt igång med det än, men jag hoppas att det ska kunna bidra till en bättre kartläggning av hur brottsligheten ser ut så att vi kan göra som det ska göras. Brottsligheten ska bekämpas och beivras så mycket som det bara går.

Anf. 30 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Tack, Karl-Petter Thorwaldsson, för ett konstruktivt samtal!

Det jag skulle vilja belysa i mitt sista inlägg är också en av de frågor jag ställde i interpellationen och som vi kanske inte har berört så mycket.

För de näringsidkare som tvingas lägga en del av årsomsättningen – i det fall jag nämnde tidigare var det hela 6 procent – på att etablera trygghet och täcka kostnader för de stölder etcetera som sker innebär det att samhället har misslyckats. Politiken har misslyckats. Man har inte lyckats etablera trygghet. Man har inte lyckats säkerställa att brott inte sker i denna utsträckning. Man har låtit utsatta områden växa fram där seriös näringsverksamhet tvingas ut.

De enskilda näringsidkarna känner nog en hopplöshet, som jag tror leder till att de slutar anmäla brott. Som jag nämnde har 70 procent av brottsutsatta företagare avstått från att anmäla.

I praktiken innebär det att näringsidkarna i dag tar en kostnad som staten, politiken, polisen etcetera egentligen är skyldiga till. Det gäller huvudsakligen politiken. Man har inte lyckats säkerställa att vi har ett Sverige där det är trygghet som råder och där näringsidkare, privatpersoner etcetera inte drabbas av kriminalitet i den utsträckning som i dag sker.

Ansvar för att täcka upp detta faller i dag på näringsidkarna. Det är de som tar den här kostnaden. Det är inte politiken som ersätter dem för att de tvingas ha trygghetshöjande åtgärder, blir av med gods eller vad det nu kan tänkas röra sig om.

Jag vet att Karl-Petter Thorwaldsson i sitt svar sa att regeringen inte avser att ersätta dem, men jag tycker ändå att det är värt att här ta sig en funderare: Är det rimligt att företagare i dag bär ansvaret för de politiska misslyckanden som Karl-Petter Thorwaldssons parti och andra har orsakat?

Anf. 31 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S):

Fru talman! Jag gjorde det bästa jag kunde för att svara ärligt på frågan i interpellationssvaret. Orsaken är i första hand att detta följer samma ordning som annan typ av brottslighet. Naturligtvis har företagen samma rätt och möjlighet som andra enligt skadeståndslagen att kräva ersättning för den brottslighet de utsätts för. Det kan man göra både i brottmålsprocess, vilket är det vanliga, och i civilrättsprocess.

Dessutom har såväl företag som vanliga individer möjlighet att försäkra sin verksamhet. Stora belopp i samband med dessa förluster kommer alltså till företaget via dess försäkringsbolag. Det vore förstås mycket mer effektivt, fru talman, om vi inte hade brottsligheten från början så att vi slapp betala ut dessa stora summor till företag, men det är den väg vi går.

Om det inte finns någon som kan lagföras för brottet eller om den personen saknar medel kan också en företagare i sista hand ansöka om brotts-skadeersättning från Brottsoffermyndigheten. Det följer exakt samma mönster som för dig och mig om vi utsätts för en cykelstöld eller annan brottslighet i vardagen. Jag tror att det är viktigt att vi har samma system för företagare som vi har för alla oss andra.

Dessutom skulle incitamentet att försäkra sin verksamhet försvinna om man visste att det fanns en stat som täckte kostnaden som uppstår på grund av brottslighet. Jag tror att det vore en väldigt dålig väg att gå framöver.

Jag försökte vara ärlig i mitt svar, och jag kan säga det en gång till: Vi avser inte att skärpa lagen på det här området.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 11 Svar på interpellation 2021/22:408 om bristen på byggmaterial

Anf. 32 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Ola Johansson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att på lång sikt säkra tillgången på byggmaterial så att Sverige

kan hålla tillbaka kostnadsutvecklingen, minska bostadsbristen och samtidigt sänka klimatutsläppen.

En hållbar och tillförlitlig tillgång på byggmaterial är en förutsättning för att upprätthålla den höga byggtakten. Att driva på klimatomställningen och skapa framtidens jobb är också prioriterat av regeringen.

Den uppkomna situationen vid Cementas verksamhet i Slite påvisade byggsektorns sårbarhet vid störningar i cementförsörjningen. I framtiden kan det dock handla om sårbarheter kopplade till andra insatsvaror och verksamheter. För att stärka motståndskraften i råvaruförsörjningen och främja ett mer resurseffektivt byggande genomför regeringen flera åtgärder.

Flera myndigheter har fått i uppdrag att genomföra en fördjupad analys och kartläggning av efterfrågan på cement, tillgången till kalksten och cement samt de logistiska förutsättningarna för import. Sveriges geologiska undersökning har dessutom fått i uppdrag att identifiera åtgärder som kan öka tillgången på, och underlätta tillhandahållandet av, alternativa bindemedel till betong.

Vinnovas forskningsanslag har förstärkts med 35 miljoner kronor per år 2022–2024 för en riktad satsning på forskning och innovation om återbruk, återvinning samt utveckling av nya och alternativa byggmaterial. Regeringen har också gett Boverket i uppdrag att kartlägga och analysera hur återanvändning och återvinning av byggnadsverk, byggnadsdelar och byggmaterial kan förbättras samt föreslå åtgärder för hur cirkulärt byggande kan främjas. Bygg- och rivningsavfall är dessutom en av de prioriterade strömmarna i regeringens strategi för omställning till en cirkulär ekonomi.

För att påskynda klimatomställningen inom byggsektorn har Boverket fått i uppdrag att se över hur tillämpningen av klimatdeklarationer kan utvidgas och hur införandet av gränsvärden för byggnaders klimatpåverkan kan påskyndas. Regeringen lämnar även stöd till föreningen Trästad Sverige för att öka kunskapen om industriellt träbyggande då det finns potential att växla upp det industriella träbyggandet. Tillgången på träråvaror i Sverige är god.

På uppdrag av regeringen har Konkurrensverket utrett konkurrensen inom byggmaterialindustrin mot bakgrund av just de ökande byggmaterialpriserna. Myndigheten konstaterar att vissa byggmaterialmarknader präglas av bristande konkurrens, vilket har en betydande påverkan på prisutvecklingen för byggmaterial. Konkurrensverkets rapport och förslag bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Anf. 33 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Man vågar inte tänka tanken att kalkstensbrytningen på Gotland måste upphöra när det nuvarande tillståndet går ut. För att kunna genomföra klimatomställningen i Sverige och Europa är det en grundförutsättning att vi har tillgång till en egen, storskalig tillverkning av cement i Sverige.

Det är bra att scenarier där man måste importera undersöks eftersom detta kan komma att bli en realitet. För att det ska kunna vara möjligt behövs dock provtagningskapacitet för cement och betong från olika delar av världen. Det behövs ny infrastruktur i våra hamnar, med cisterner. Kostnaderna för detta uppgår till miljardbelopp, för att inte nämna den tid det

kommer att ta att få allt detta på plats. Och var ska en sådan anläggning eller sådana anläggningar ligga?

Fru talman! Att finna alternativ till cement och betong som byggmaterial är viktigt. Det är känt att betongens klimatpåverkan vida överstiger trädets. Men cementindustrins ambitioner att nå klimatneutralitet ska också erkännas och uppskattas. Betong är viktigt för vårt övriga samhällsbyggande, inte bara bostadsbyggandet.

Cementfrågan, fru talman, kommer att diskuteras även kommande fredag då Karl-Petter Thorwaldsson kommer till kammaren för att debattera en annan interpellation från mig i denna fråga.

Det finns många andra faktorer som påverkar bostadsbyggandet. Den här debatten skulle även kunna handla om materialtillgång, återbruk och kostnader.

Priserna på trä påverkas av den import vi inte längre vill se från Ryssland. Parkett är det brist på eftersom mycket av ekparketten tillverkas i Ukraina. Men i övrigt går försäljningen till privatpersoner bra, enligt Byggmaterialhandlarna, trots ökade kostnader.

Resurseffektivitet är kanske det säkraste sättet att hålla kostnaderna nere och minska klimatpåverkan. Det bästa byggmaterialet är ju det som inte behöver forslas till byggarbetsplatsen, alltså det som inte behöver användas. Det näst bästa borde vara det som återanvänds i sin ursprungliga form, och näst därefter kommer det material som är återvunnet eller produceras av återvunnet material.

Det är mellan 12 och 13 miljoner ton av det byggmaterial vi använder som blir avfall, och av detta är 0,6 miljoner ton farligt avfall som man måste ta hand om. Det är givetvis oacceptabelt mycket. Ungefär hälften av allt avfall återvinns, enligt Boverket. Resten läggs på deponi.

Ett bra exempel på återvinning är foamglas, det vill säga krossat bilglas, som kan användas för husgrunder och ersätter betong om byggnaden är lätt, till exempel i trä, och det handlar om ett fåtal våningar.

Vad gäller kostnader ska ju också livscykeln beaktas. Det är inte självklart att det byggmaterial som är billigast i inköp är det som är mest kostnadseffektivt. Valet av material kan även vara beroende av bostadsmarknadens funktionssätt och dess incitament att renovera, bygga till låga kostnader och bygga för den efterfrågan som finns, det vill säga villkoren för dem som har att bygga och förvalta bostäder, för dem som äger och hyr ut till människor, för dem som bygger för att sälja och inte minst för hyresgästerna, villaägarna och bostadsrättsinnehavarna.

Centerpartiet har i samarbete med regeringen sett till att det finns ett grönt avdrag som främjar klimatbra investeringar i exempelvis solceller och laddmöjligheter. Kanske skulle valet av hållbara och återbrukade byggmaterial också kunna främjas med liknande avdragsmöjligheter för privatpersoner och bransch. Detta är någonting som bland annat Byggmaterialhandlarna föreslår.

Min fråga rör ju såväl tillgång, kostnad och klimatpåverkan som påverkan på tillgången till bostäder, så den är bred. Jag undrar hur statsrådet ser på incitament att spara och återbruka byggmaterial i större utsträckning.

Prot. 2021/22:92
1 april

Svar på
interpellationer

Anf. 34 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Tack till ledamoten för mycket intressanta och bra synpunkter!

Tillgången på byggmaterial handlar såvitt jag ser det kanske om tre saker.

För det första handlar det om att säkra tillgången på och effektiv försörjning av existerande traditionella byggmaterial.

För det andra behöver vi samtidigt öka andelen och möjligheterna till återbruk och återvinning av byggmaterial, precis som Ola Johansson är inne på.

För det tredje, och det tror jag är minst lika viktigt, måste vi se till att få fram nya och hållbara byggmaterial och kunna använda de existerande, inte minst trä, i fler typer av situationer.

Jag tog i mitt inledande svar upp en bred palett av de insatser som regeringen har gjort på de här tre områdena. Jag tänkte ta det här tillfället och säga någonting mer om åtminstone ett av de områden som vi arbetar på och som jag tror är av vikt för flera av de här tre perspektiven.

Det handlar om skogen. Jag var som sagt inne på detta redan i mitt första svar, men skogen spelar en särskilt viktig roll i att producera alternativa byggmaterial. Jag vet från tidigare samtal att skogen också ligger Ola Johansson varmt om hjärtat. Vi kan nu se att vi har en positiv utveckling. Antalet flerbostadshus i trä har stadigt ökat de senaste åren. Träbygget har tagit marknadsandelar, och nästan 20 procent av dagens nybyggda lägenheter i flerbostadshus är byggda med trästomme.

Det finns potential, som jag sa, för fortsatt ökat industriellt träbyggande. Därför genomför regeringen flera satsningar för att stimulera detta. Till exempel syftar det jag precis nämnde med krav på klimatdeklaration till att skapa bättre förutsättningar för byggherrar att välja klimatsmarta byggmaterial, såsom trä, vid nybyggnad.

Regeringen stöder också Trästad Sverige med 2 miljoner kronor under 2022. Regeringen har också nyligen beslutat, i går tror jag, om en proposition om certifierade byggprojekteringsföretag och om att införa dem i lov- och byggprocessen i syfte att öka förutsägbarheten och effektiviteten i byggprocesser. Det här förslaget bedöms underlätta för aktörer inom just industriellt träbyggande som har en hög grad av standardiserade eller repeterbara projekterings- och tillverkningsprocesser.

Naturligtvis visar den uppkomna situationen på Slite, som Ola Johansson säger inledningsvis, att samhället, i synnerhet byggsektorn, är sårbart och beroende av en insatsvara och en enskild producent. Sedan är det naturligtvis så, som Ola Johansson säger och som han kommer att debattera med statsrådet Thorwaldsson, att det inte finns något enkelt och kortsiktigt sätt att ersätta produktionen på Slite. Det var därför regeringen fattade beslut i november om att ge Cementa utökat och tidsbegränsat tillstånd för att fortsätta sin verksamhet på Slite.

Anf. 35 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Jag går vidare i min diskussion här och säger att det är många olika faktorer som påverkar kostnaden, och man kan konstatera att det i ett byggprojekt inte är alldeles tydligt vad det är som kostar. Från byggmaterialindustrin vittnas det om att entreprenörer måste förhålla sig till olika for-

mer av rabattsystem för att projekten ska gå ihop. Bara det faktum att deras val av material påverkas av något annat än materialens funktion och verkliga kostnad är illavarslande. Man försöker dölja arbetskostnader med material och vice versa. Statsrådet vet vad jag talar om.

En sund marknadsekonomi borde ju borga för transparens och valfrihet för beställaren. Detta är en del av den byggbransch som vi också ofta anklagar för att vara ineffektiv. Som statsrådet påpekar är olika åtgärder för att främja det industriella byggandet kanske en lösning på det, men platsbyggeri kan ju också vara industriellt, som bekant.

En annan aspekt som också påverkar materialkostnader är olika certifieringar och märkningar som finns både nationellt och kanske framför allt i Europa, bland annat för kemiskt innehåll. Som med allt annat sådant är ju syftet gott och skapat för att ge konsumenten information, till exempel om en varas hållbarhet, giftighet eller klimat- eller miljöpåverkan.

Många av märkningarna har likvärdiga syften men fordrar vart och ett att producenten låter testa sina produkter regelbundet. Kostnaderna för att verifiera, certifiera och märka kommer i slutändan att hamna på notan för slutkunden. Det är också något som byggmaterialindustrin vittnar om.

Det är bra och viktig information såklart. Det är de data som ligger till grund för certifieringen som är det viktigaste och kanske inte märkningen i sig. Det borde vara regeringens uppgift att verka för att rensa upp och förenkla också bland de märkningar som finns på EU-nivå. Det är mitt inspel till statsrådet.

Som vi konstaterar står bygg- och anläggningssektorn trots märkningar och höga ambitioner för en femtedel av Sveriges klimatpåverkan, och det är tillverkningen av materialet tillsammans med själva byggnadens drift som står för det.

Regeringen kan inte bygga sin bostadspolitik enbart på att subventionera bostäder. Det behövs genomgripande reformer av bostadsmarknadens funktionssätt. Det kanske tål att upprepas med tanke på diskussionerna för ett eller två år sedan.

Med min interpellation i dag om byggmaterial vill jag inte enbart peka på riskerna med materialbrist utan också på behovet av att hålla kostnader nere och skapa goda villkor för alla aktörer inom bygg, fastighet och förvaltning och för hyresgäster och de som själva eller gemensamt äger sina bostäder.

Eftersom jag har en minut kvar av min talartid skulle jag vilja komma tillbaka till detta med skogen. Det är lovvärt att statsrådet talar väl om den svenska skogen. Skogen fångar både in och binder koldioxiden i en byggnad så länge byggnaden står kvar. Kan man dessutom återbruka byggmaterialet efter att det antal år har gått som byggnaden kan stå kvar är det också en miljövinst såklart.

En avgörande fråga är faktiskt vilka förutsättningar vi ger för det svenska skogsbruket att kunna bedrivas effektivt. Kommer den svenska skogen att räcka till för bioenergi, byggmaterial och andra typer av behov av kompositer och annat som vi kan använda skogen till? Det är också en viktig fråga att hantera.

Frågan är vad regeringen egentligen har för ambitioner att främja träbyggandet med skogen och skogspolitiken som verktyg. Det kanske inte är statsrådets ansvarsområde, men jag skulle gärna höra statsrådet utveckla någon tanke kring detta.

Anf. 36 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):
Fru talman! Tack, Ola Johansson!

Det är klart att det är precis som Ola Johansson säger att det ju är innehållet och informationen i certifikaten som är det viktiga. Det är också viktigt för att vi ska få till återbruk och cirkulära strömmar av materialet att man vet vad det innehåller.

För att knyta an till det som jag uppfattar är den huvudsakliga frågan i det här inlägget, alltså kostnaden för byggmaterial, är det mycket riktigt så som ledamoten säger att byggkostnaderna har ökat snabbt under ett antal år och att byggmaterial har stått för nära hälften av den här ökningen. En del av ökningen kan naturligtvis kopplas till särskilda händelser. Kostnadsutvecklingen för vissa byggmaterial har påverkats av covid-19-pandemin. Nedstängda tillverkningsanläggningar och störningar i globala logistikkedjor bidrog till en kraftig uppgång av priset på trävaror och armerat stål under 2021.

Byggföretagen har också i ett öppet brev flaggat för att kriget i Ukraina kommer att kunna få rejäl påverkan på den svenska byggmarknaden. Exakt vilka konsekvenserna blir och i vilken omfattning är det dock inte möjligt att överblicka i dag, men i första hand väntas naturligtvis ökade energi- och drivmedelskostnader påverka byggkostnaderna, men det bedöms också som sannolikt att priser på byggmaterial kommer att påverkas.

Att kostnaderna för byggmaterial har ökat snabbt under en längre tid indikerar, precis som Ola Johansson säger, att det finns konkurrensproblem på marknaden. Mot denna bakgrund gav regeringen också under våren 2020 Konkurrensverket i uppdrag att utreda just detta. Uppdraget slutredovisades i december 2021. Konkurrensverket konstaterade i sin slutrapport att det finns utmaningar för effektiv konkurrens på byggmaterialmarknaden. Det handlar om bristande konkurrens i byggmaterialindustrin såväl som i byggbranschen som helhet.

Därtill konstaterar man att bidragande faktorer till ineffektiviteten på marknaden är låg produktivitet, låg målgruppsvariation och en volatil byggtakt. Vidare lyfts ett antal faktorer fram som ledamoten också lyfte fram kopplat till bristande transparens i ersättningsavtal där materialkostnader döljs och att olika former av rabatter och ersättningsavtal försvårar en effektiv prisbildning och produktbedömningar.

Regeringen bereder just nu rapporten inom Regeringskansliet, men jag menar att frågan om just volatil byggtakt, som nämns som en av faktorerna för ineffektivitet på byggmaterialmarknaden, kan vara värd att stanna upp vid i denna debatt.

Bostadsbyggande är naturligtvis en konjunkturkänslig bransch. Om ekonomin går ned går oftast bostadsbyggandet ned. I många länder har man därför offentliga stöd som ser till att upprätthålla en lägstatakt i bostadsbyggandet.

I Sverige hade vi också ett sådant stöd som långsiktigt hade kunnat bidra till mer stabilitet i byggtakten – investeringsstödet. Till och med februari i år har drygt 19 miljarder kronor i investeringsstöd beviljats till drygt 53 000 hyresbostäder. Att investeringsstödet avskaffades av Moderaterna och Sverigedemokraterna här i riksdagen kommer att få konsekvenser i form av färre hyresbostäder runt om i landet. Det väcker också frågan kopplat till Konkurrensverkets rapport om avskaffandet också kan öka

Anf. 37 OLA JOHANSSON (C):

Fru talman! Det är ju inte förvånande att investeringsstödet dyker upp i en bostadspolitisk debatt. Det är ju i stort sett Socialdemokraternas och regeringens enda åtgärd för att öka bostadsbyggandet. Ett sådant stöd kan man naturligtvis ha, men risken är att investeringsstödet som företeelse bidrar till att hålla byggkostnaderna uppe. Byggkostnaderna ersätts ju med investeringsstöd, och avsaknad av investeringsstöd kan också vara en utmanande faktor för att hålla kostnaderna nere, till exempel när det gäller byggmaterial.

Det är viktigt att statsrådet tar upp Konkurrensverkets rapport, som sannolikt är någonting som vi måste ta hänsyn till, och jag utgår från att regeringen kommer att vidta åtgärder med anledning av den.

Eftersom detta är mitt sista anförande i den här debatten vill jag påpeka att det är viktigt att så många som möjligt ska kunna efterfråga en bostad som de själva kan bekosta – att man ska kunna erbjudas en möjlighet att få plats på bostadsmarknaden. Byggmaterial och byggkostnader är naturligtvis ett medel.

Vi behöver ett varierat utbud. Det är upp till var och en att bestämma hur och var man ska skaffa sig en bostad. Byggmaterial, arbetskostnader, kostnader för att planera och högt ställda krav i plan- och bygglagen är också sådant som påverkar byggkostnaden. Risken för överklaganden är också en sådan sak. Det finns en mängd olika faktorer som påverkar detta.

Till sist så vill jag framhålla vikten av att vi har och kan bibehålla en svensk cementindustri med högt ställda miljökrav. Är detta inte möjligt måste vi snabbt se till att få en importmöjlighet och att importen då sker från länder som vi kan känna oss bekväma med att importera från. Och framför allt måste vi ha en skogspolitik och en byggpolitik som främjar användandet av inhemska material och återvinning och återbruk av byggmaterial. Tack för debatten så här långt!

Anf. 38 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Fru talman! Jag vill till att börja med också tacka Ola Johansson för den här spännande debatten. Vi har i mycket samma uppfattning om vad som är viktigt på det här området. Det hörde jag inte minst i ledamotens sista inlägg. Sverige behöver naturligtvis fler bostäder i hela landet som vanligt folk har råd att bo i. Ett viktigt led i detta är att se till att vi har långsiktigt god tillgång till hållbara och kostnadseffektiva byggmaterial.

Som vi har varit inne på i debatten finns det ingen snabb och enkel lösning, men jag tror att den goda nyheten ändå är att lösningen ligger i två saker som vi är väldigt bra på i Sverige, nämligen nytänkande och innovation. Sverige ska förbättra återvinning av byggnadsverk, byggnadsdelar och byggmaterial, och regeringen är fast besluten att främja ett cirkulärt byggande. Det är helt nödvändigt, då byggsektorn står för 35 procent av allt avfall i Sverige om gruvavfallet räknas bort.

Vi ska också hitta nya klimatsmarta och kostnadseffektiva material att bygga med samtidigt som vi använder de klimatsmarta material vi har, som trä, på ett bättre och mer effektivt sätt. Fler material på marknaden gynnar

Svar på
interpellationer

konkurrensen, men det är också en möjlighet för en ny svensk grön industri att växa fram i hela landet.

Vem vet, de miljoner som det gemensamma i dag avsätter för forskning och utveckling av nya material och byggmetoder kanske växer fram till nästa stora gröna svenska industriföretag? Det vore bra för jobben. Det vore bra för bostadsbyggandet. Det skulle också trygga byggmaterialleveranserna i Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 12 Svar på interpellation 2021/22:411 om Lantmäteriets handläggningstider

Anf. 39 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Ola Johansson har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen har vidtagit för att effektivisera Lantmäteriets arbete med fastighetsbildning.

Som Ola Johansson konstaterar har under en längre tid kritik framförts mot Lantmäteriets handläggningstider när det gäller fastighetsbildning. Riksrevisionen har granskat den statliga fastighetsbildningen och gett både Lantmäteriet och regeringen rekommendationer om vilka åtgärder som bör vidtas för att effektivisera verksamheten.

Antalet inkomna ärenden styrs till stor del av yttre faktorer som inte direkt kan påverkas av förrättningslagstiftningen eller av Lantmäteriet. Omfattningen av frågor som måste lösas inom ramen för de skilda ärendena inom fastighetsbildningen påverkas bland annat av ändringar i annan lagstiftning, befolkningens utveckling och rörlighet, teknikutveckling, yttre incitament och ekonomiska förutsättningar för markägare att komma överens. Det ligger därför i systemets natur att handläggningstiderna kan variera över tid. Det är viktigt att vi har en stabil, rättssäker och fungerande process för fastighetsbildning där handläggningen av ärenden sker inom rimlig tid men utan att kompromissa med kvaliteten på de beslut som tas.

De förändringar i relevanta regelverk som Riksrevisionen rekommenderar regeringen att genomföra är i flera delar komplexa och innebär ett omfattande och tidskrävande arbete. Avgiftsmodellen är nära sammankopplad med regelverket för förrättningar, varför en avvägning behöver göras i vilken ordning eventuella förändringar behöver göras.

Riksrevisionens rapport analyseras nu i Regeringskansliet. Regeringen kommer därefter att återkomma till riksdagen.

Anf. 40 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Vi i civilutskottet ser såklart fram emot att så snart som möjligt behandla regeringens skrivelse med anledning av den förödande kritik som Riksrevisionen riktade mot fastighetsbildningen i Sverige. Detta är ju någonting som har påtalats länge av olika partier i Sveriges riksdag, inte minst Centerpartiet. Samtidigt som det finns en kritik mot vad lantmåteriverksamheten levererar ska man också visa stor uppskattning för det stora och viktiga arbete som görs av lantmätare och kartingenjörer hos myndigheten och hos de 39 kommunala lantmåterierna.

Sedan 1600-talet har vi i Sverige haft ordning och reda i fastighetsbildningen. Detta är något som säkerställer äganderätten, som är viktig för Centerpartiet. Det stärker den enskilde gentemot staten och olika kommersiella intressen. Det finns 3,3 miljoner fastigheter i landet.

Det ska också sägas att Lantmäteriet sköter uppdraget med digitalisering med den äran, och det kommer att stärka möjligheterna att planera och bygga i framtiden genom att vi får en öppnare och mer effektiv planerings- och byggprocess. Det är min förhoppning att det arbetet också leder till en snabbare och effektivare förrättningsverksamhet, men det resultatet har vi inte sett ännu.

Statsrådet Danielsson är försiktig i sin kritik och håller inne med vad regeringen tänker vidta för åtgärder. Och det är naturligt. Regeringen kommer att återkomma, men jag förväntar mig att regeringen den gången tar problemen med Lantmäteriet på större allvar. Det är ju främst de långa handläggningstiderna och även avgifternas storlek och förutsägbarhet som har föranlett Riksrevisionens granskning.

Enligt granskningen är den tid som ett ärende ligger hos Lantmäteriet utan att ens skrivas in ett halvår – sex månader! – och totalt sett ligger genomsnittshandläggningstiderna runt ett år. Så har det varit det senaste tiotalet år. Vi har alltså inte sett någon förbättring.

Väntetider för att få in kompletterande handlingar från sakägare och till exempel kommunen anses vara en orsak, men i själva verket är det så att den som får en förfrågan om att komplettera ett ärende har bråttom. Därmed kommer handlingarna ganska snabbt tillbaka till Lantmäteriet, där de åter blir liggande. Tidstjuvarna finns enligt Riksrevisionen inom lantmåteriverksamheten, bland annat när ett ärende flyttas från en handläggare till en annan, och det är det som tar tid.

Det är också brist på lantmätare. Varför det har blivit så kanske ni regeringsföreträdare kan förklara. Är det brist på utbildning till lantmätare? Är arbetet som lantmätare inte tillräckligt attraktivt vad gäller arbetsuppgifter, utmaningar och inkomst? Är det en sak som påverkar? Varför slutar statligt anställda lantmätare för att börja arbeta i den kanske mer höglönlade och intressanta bygg- och anläggningsbranschen? Har Lantmäteriet de resurser de behöver för att kunna bli effektivare, eller är det något annat än budgetsatsningar som behövs? Det behöver tillsättas en utredning som den här gången syftar till att reformera Lantmäteriets verksamhet i grunden.

Det här är frågor som jag vill ha svar på. Jag skulle från Centerpartiets sida också vilja säga att vi inte har gett något större tillskott till Lantmäteriet för att de ska beta av handläggningstiderna. Vi anser att lösningen ska gå att finna på annat sätt. Men är det så att de en gång för alla klarar av att beta av köerna, och man sedan ser att köerna inte utvecklas igen, kan det möjligen vara befogat med ett extra tillskott.

Jag har, som sagt, förståelse för att statsrådet inte är beredd att leverera alla sina svar. Jag ser fram emot att de kommer i den skrivelse som vi så småningom har att behandla här i riksdagen.

Anf. 41 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Vi i regeringen ser, som jag sa, att Riksrevisionens rapport är en bra hjälp för regeringen i det fortsatta arbetet. Precis som ledamoten öppnar för kommer vi att återkomma mer i detalj till riksdagen i gängse ordning.

Jag vill dock säga: När Statskontoret utvärderade Lantmäteriet 2017 ledde det också till åtgärder från regeringen. Vi har alltså genomfört viktiga åtgärder redan nu. Jag kan ta upp några exempel.

För det första har vi, precis som ledamoten själv är inne på, inlett ett omfattande arbete för att digitalisera hela samhällsbyggnadsprocessen, där fastighetsbildningen ingår. Digitaliseringen är oerhört viktig för effektiviseringen av fastighetsbildningen. Första steget är, precis som Ola Johansson är inne på, att information som används i samhällsbyggnaden digitaliseras, standardiseras och tillgängliggörs på ett enhetligt sätt. Det kommer att förenkla myndighetsutövningen och korta handläggningstiderna, inte minst eftersom det blir enklare att skicka in mer kompletta ansökningar.

För det andra behöver vi, som Ola Johansson är inne på, fler lantmätare. Kompetensbristen är en stor utmaning för Lantmäteriet i dag. För få utbildade lantmätare, större rörlighet på arbetsmarknaden och fler potentiella arbetsgivare är bidragande orsaker till kompetensbristen. År 2018 tillförde regeringen därför medel för att öppna ett nytt lantmåteriprogram med juridisk inriktning vid Uppsala universitet. Det är en viktig åtgärd. Det är inte en åtgärd som får effekt dagen efter, men långsiktigt är det viktigt för kompetensförsörjningen när det gäller lantmätare.

För det tredje har Lantmäteriet gjort omfattande förändringar i sin egen handläggning för att uppnå effektivare processer. Bland annat fördelas nu de ärenden som kommer in över hela landet för att utnyttja produktionskapaciteten på olika kontor. Det har lett till en utjämning av handläggningstiderna över landet. Erfarna handläggare har också börjat organisera sig i nätverk för att man bättre ska nyttja deras kompetens i hanteringen av svåra ärenden och för att de ska stötta verksamheten i allmänhet och de mindre erfarna handläggarna i synnerhet.

Utvecklingen går åt rätt håll, men den är inte så snabb som man skulle önska. Det finns fortfarande stora problem med långa handläggningstider, men ärenden hanteras nu snabbare. Framför allt är ärendena som blir lösta fler än ärendena som kommer in. Vi ser positivt på den utvecklingen, men arbetet måste fortsätta.

En sak som är prioriterad, som ledamoten också lyfter fram, gäller väntan från att ett nytt ärende kommer in till att det fördelas till en handläggare. Den utgör en del av den totala handläggningstiden. Det är prioriterat att den tiden minimeras. Ola Johansson pekar själv på att den kan utgöra halva handläggningstiden. När den har gått ned kanske vi kan nå mer acceptabla handläggningstider.

Anf. 42 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Tack, statsrådet, för svaret! För åhörarna på läktaren vill jag förklara att det vi nu diskuterar är Lantmäteriet. Det är de som ritar kartor och beslutar och registrerar vem som äger mark och vad den får lov att användas till. Det är väldigt viktigt för äganderätten, alltså att man vet vem som äger mark, för mark är kanske det viktigaste vi har.

Det behövs effektiviseringar och liberaliseringar inom detta område. Det behövs också en översyn i syfte att förenkla och effektivisera och modernisera de lagar och regler som styr lantmåteriverksamheten. Det måste till exempel bli möjligt för andra aktörer än myndigheten att ta över delar av det som i dag är Lantmåteriets ansvarsområde.

Vi har 39 kommunala lantmäterier. Den siffran har inte ökat på väldigt lång tid. Det finns en efterfrågan inom en del kommuner om att utveckla en sådan verksamhet. Det behöver också bli lättare för kommunala lantmäterier att bedriva sin verksamhet. Kommunal samverkan om lantmätarverksamhet ska också tillåtas, så att vi inte har ett kommunalt monopol i den verksamheten. På så sätt kan kostnaderna minska, handläggningstiderna kortas och närheten till medborgarna bli större.

Efter flera tillkännagivanden har regeringen till slut föreslagit ett sätt för samfällighetsföreningar, vägsamfälligheter, att själva besluta om andelstal för dem som driver och äger en väg tillsammans. Det välkomnar vi. Och vi hoppas att regeringen lyssnar till oss som också vill låta samfällighetsföreningarna kunna besluta om att omdisponera de ersättningar som följer av att man ändrar andelstal mellan de olika andelsägarna. Det är något som vi kommer att återkomma till när denna fråga diskuteras i riksdagen.

Men frågan om andelstal är också ett gott exempel på hur man borde betrakta myndighetsutövningen i Lantmäteriet. Det handlar om att, när det är motiverat och inte inskränker eller riskerar äganderätten eller rättssäkerheten, kunna överlåta fler beslut till de närmast berörda och om att det blir myndighetens uppgift att notera förändringarna och registerhålla dem men inte alltid att utföra grundarbetet.

Måhända är detta ett område där Lantmäteriet behöver hjälp, stöd och tryck i frågorna. Det är inte enbart riksdagen med sin opposition, som vi i Centerpartiet anses tillhöra, som ska ta ansvar för det. Regeringen måste också göra mer.

Kanske är det så att Lantmäteriet, som jag sa tidigare, behöver ett tillskott i sin budget för att beta av det som finns i ryggsäcken efter corona och de ärenden som man samlat på sig. Men Centerpartiet har inte avsatt några medel för det i denna budget. Vi menar att vi först måste ha ett effektivare lantmäteri på plats, som på ett bättre sätt kan hantera de medel som man får i sin budget.

För oss har det varit viktigare att i våra budgetsatsningar stärka landsbygden och se till de förrättningar som kommer sig av ett ökat bostadsbyggande i hela landet. Det handlar om att avstyckningar sker från gårdar och att de 45 000 mil enskild väg som vägsamfälligheter sköter får ett bra och fullgott stöd från staten.

Anf. 43 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Som jag har sagt delar jag uppfattningen att tiden för att få ett fastighetsbildningsbeslut inte är tillfredsställande. Jag har också sedan jag tillträdde haft många samtal med kommunala företrädare runt om i landet som uttrycker en frustration över de långa handläggningstiderna. Jag kan förstå varför den enskilda kommunen ibland ser att lösningen är att skaffa sig ett kommunalt lantmäteri. Därmed är det inte sagt att det skulle lösa övergripande frågor, som den nationella bristen på kompetenta lantmätare. Det är en komplex fråga.

Jag noterar också att Riksrevisionen kommer med vissa synpunkter som är kopplade till möjligheten att bilda kommunala lantmåterimyndigheter. Vi kommer att titta på dem, precis som på de andra synpunkter som har kommit in från Riksrevisionen.

När det gäller handläggningstiderna tror jag dock att det är viktigt att komma ihåg att ärendena varierar i både omfattning och komplexitet. Det kan handla om allt från mindre justeringar av gränsen mellan två sommarstugefastigheter till inlösen av mark och ändringar av hundratals fastigheter i stora infrastrukturprojekt, såsom Förbifart Stockholm.

Kanske gör man av naturliga skäl ofta – Riksrevisionen gör det också – jämförelser mellan tiden det tar att få ett bygglov och tiden det tar att få ett fastighetsbildningsbeslut. Men jag vill ändå påpeka att det är lite olyckligt att göra det och att Riksrevisionen gör det. Det rör sig nämligen om skilda processer med olika intressen att bevaka och olika förutsättningar att genomföra. Det är naturligtvis viktigt att fastighetsbildningen svarar mot samhällets förväntan vad gäller tid, kostnad och rättssäkra beslut.

Av naturliga skäl handlar mycket av debatten om tiden och kostnaden – det är kanske också enklast att ha synpunkter på det. Men på sikt är det viktigt att de beslut som myndigheten tar är av god kvalitet, att de uppfyller krav på rättssäkerhet och att de säkerställer, precis som ledamoten har varit inne på, grunden för samhällets kreditgivning i fråga om fast egendom och att den upprätthålls.

Fastighetsbildningen är i hög grad en servicefunktion. Den innehåller ofta många frågor som måste lösas inom ramen för enskilda ärenden, och frågornas karaktär och omfattning påverkas av samhällets utveckling.

Dessa yttre förändringar är något lagstiftningen för fastighetsbildning har tagit höjd för, men det utesluter inte att det behövs vissa förenklingar och rationaliseringar i nuvarande regelverk.

Förslag som berör Lantmäteriets fastighetsbildningsverksamhet bereds för närvarande i Regeringskansliet, däribland frågor om koordinatbestämda fastighetsgränser och digitala överlåtelsehandlingar vid fastighetsköp.

I vissa delar är detta komplexa frågor. En översyn av dem utgör ett omfattande och tidskrävande arbete, men arbete med dessa frågor pågår för tillfället i Regeringskansliet.

Anf. 44 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Danielsson för svaret.

Det finns givetvis en mängd olika ärenden. En förrättning inom en vägsamfällighet är kanske det enklaste, och det är väl skälet till att man äntligen låter samfälligheterna själva besluta om andelstal – något som efterfrågats under lång tid och som vi länge har verkat för.

Det är också skillnad på att stycka av en sommarstugeomt eller förändra fastighetsgränserna för att kunna göra något i ett sommarstugeområde och att dra fram en kraftledning genom hela Sverige för att kunna fördela energi från där den produceras till där den används. Det senare är en stor fråga som också kräver mycket fastighetsinlösen, och då är lantmäteriverksamheten väldigt viktig.

I stora infrastrukturprojekt, som när kommuner ska genomföra stora planer och dra fram vägar och liknande, finns det givetvis en beredskap för att förrättningen tar tid. Som infrastrukturinvestering har man då en möjlighet att planera för det. Inte sällan står staten också bakom.

Men för den enskilde sommarstugeägaren är en fördröjning något man kanske inte tar höjd för när man planerar att göra en utbyggnad av sin sommarstuga eller när sommarstugeområdets samfällighet ska dra fram en väg.

Här finns det anledning att fundera över på vilket sätt Lantmäteriet kan möta detta på ett bättre sätt, och jag tror att de 39 kommunala lantmäterierna kan hjälpa Lantmäteriet.

Utmaningen i att rekrytera lantmätare är att organisationen är centraliserad och finns i Gävle. En decentralisering av Lantmäteriets verksamhet kan därför vara vägen framåt.

Tack för debatten!

Anf. 45 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Jag tror att vi i grunden har samma uppfattning: Vi behöver en fungerande fastighetsbildning i hela Sverige. Långa handläggnings-tider är ett problem för hela samhället; det är vi väldigt överens om. Som jag sa har regeringen därför gett Lantmäteriet flera uppdrag som handlar om att förbättra uppföljningen av verksamheten och ta fram analyser av verksamhetens resultat.

För att avsluta där jag började och inte upprepa alla åtgärder som jag redan har rabblat i denna debatt ska jag återknyta till Riksrevisionens rekommendationer som i flera delar är komplexa och innebär ett omfattande och tidskrävande arbete. Regeringen analyserar nu dessa synpunkter och kommer därefter i ordinarie ordning att återkomma till riksdagen i frågan.

Tack för debatten!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

EU-dokument

COM(2022) 143 Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiven 2005/29/EG och 2011/83/EU vad gäller mer konsumentmakt i den gröna omställningen genom bättre skydd mot otillbörliga affärsmetoder och bättre information

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 31 mars

2021/22:431 Underlag om bostadsbehov

av Mikael Eskilander (SD)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:432 Klimatpolitiska rådets granskningsrapport

av Jens Holm (V)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:433 Priset på insatsvaror och jordbrukets lönsamhet

av Staffan Eklöf (SD)

till statsrådet Anna-Caren Satherberg (S)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 31 mars

2021/22:1397 Ökade kostnader för företagen på grund av höga energipriser

av *Lotta Olsson* (M)

till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:1398 En havsmiljöproposition

av *Betty Malmberg* (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1399 Straffsatsen för djurplågeri

av *Yasmine Eriksson* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1400 Tillkännagivandet om danstillstånd

av *Lars Püss* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1401 Barn som slutar idrotta

av *Angelika Bengtsson* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:1402 Rätten till färdtjänst

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1403 Ökningen av sexualbrott

av *Katarina Brännström* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1404 Bristande jämlikhet

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:1405 Røjande av kvinnors skyddade identitet

av *Katarina Brännström* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:1406 Grova brottslingar i folkbildningsverksamhet

av *Jonas Andersson* i Lingham (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

§ 16 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 31 mars

2021/22:1278 Rysk finansiering av klimat- och miljörelsen

av *Björn Söder* (SD)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

Sammanträdet leddes
av tredje vice talmannen från dess början till och med § 11 anf. 38 (delvis)
och
av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

LENA LINDBÄCK

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Anmälan om ersättare.....	1
§ 2 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 3 Anmälan om subsidiaritetsprövning.....	1
§ 4 Anmälan om fördröjt svar på interpellation.....	1
§ 5 Anmälan om faktapromemoria	2
§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 7 Svar på interpellation 2021/22:360 om brottsvågen mot företagare	2
Anf. 1 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	2
Anf. 2 THOMAS MORELL (SD).....	3
Anf. 3 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	4
Anf. 4 THOMAS MORELL (SD).....	6
Anf. 5 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	7
Anf. 6 THOMAS MORELL (SD).....	8
Anf. 7 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	8
§ 8 Svar på interpellationerna 2021/22:386 och 395 om kusinäktenskap	9
Anf. 8 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	9
Anf. 9 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	9
Anf. 10 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	10
Anf. 11 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	11
Anf. 12 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	12
Anf. 13 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	13
Anf. 14 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	14
Anf. 15 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	15
Anf. 16 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	16
Anf. 17 Justitie- och inrikesminister MORGAN JOHANSSON (S).....	16
§ 9 Svar på interpellation 2021/22:304 om Marockos brott mot mänskliga rättigheter.....	17
Anf. 18 Utrikesminister ANN LINDE (S)	17
Anf. 19 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	18
Anf. 20 Utrikesminister ANN LINDE (S)	19
Anf. 21 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	20
Anf. 22 Utrikesminister ANN LINDE (S)	21
Anf. 23 LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	22
Anf. 24 Utrikesminister ANN LINDE (S)	23
§ 10 Svar på interpellation 2021/22:415 om brottslighetens konsekvenser för näringslivet	23

Anf. 25 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S)	23	Prot. 2021/22:92
Anf. 26 TOBIAS ANDERSSON (SD)	24	1 april
Anf. 27 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S)	25	
Anf. 28 TOBIAS ANDERSSON (SD)	26	
Anf. 29 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S)	27	
Anf. 30 TOBIAS ANDERSSON (SD)	28	
Anf. 31 Näringsminister KARL-PETTER THORWALDSSON (S)	29	
§ 11 Svar på interpellation 2021/22:408 om bristen på byggmaterial	29	
Anf. 32 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	29	
Anf. 33 OLA JOHANSSON (C)	30	
Anf. 34 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	32	
Anf. 35 OLA JOHANSSON (C)	32	
Anf. 36 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	34	
Anf. 37 OLA JOHANSSON (C)	35	
Anf. 38 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	35	
§ 12 Svar på interpellation 2021/22:411 om Lantmäteriets handläggningstider	36	
Anf. 39 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	36	
Anf. 40 OLA JOHANSSON (C)	36	
Anf. 41 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	37	
Anf. 42 OLA JOHANSSON (C)	38	
Anf. 43 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	39	
Anf. 44 OLA JOHANSSON (C)	40	
Anf. 45 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	41	
§ 13 Bordläggning	41	
§ 14 Anmälan om interpellationer	41	
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar	42	
§ 16 Anmälan om skriftligt svar på fråga	42	
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 11.24	43	